

הרה"ק ר' אברהם יהושע מאפטא זצ"ל בחודש ניסן בשבת לפני הסתלקותו אחרי גמר התפילה של מוסף פתח את ארון הקודש ואמר בזה"ל "דער זיידע ר' ארי' ליב איידער ר' איז נפטר גיווארין האט ער גיעפענט ס' ארון קודש אין ר' האט גיזאגט תורה, תורה, דו וועסט אויף מיר מעיד זיין דאס כ'האב מקיים גיווען די גאנצע תורה פין אלף ביז תיו. און דער אפטער רב האט צוריק פערמאכט ס' ארון קודש,¹ אחר כך הלך אל הקיר של ביהמ"ד ואמר "אבן מקיר תזעק" דער זיידע ר' ארי' ליב איידער ר' איז נפטר גיווארין איז ער צוגעגאנגען צו די ווענד פון ביהמ"ד אין ר' האט גיזאגט ווענד, ווענד, איהר וועט אויף מיר עדות זוגען דאס איך כ'האב מקיים גיווען די גאנצע תורה פון אלף ביז תיו.² ואח"כ הלך רבינו הקדוש אל העמוד ואמר "וכפיס מעץ יעננה" דער זיידע ר' ארי' ליב איידער ר' איז נפטר גיווארין איז ער צוגעגאנגען צום עמוד און ר' האט גיזאגט עמוד, עמוד, דו וועסט אויף מיר עדות זאגין דאס איך כ' האב מקיים גיווען די גאנצע תורה פון אלף ביז תיו. (ביז צום הסתלקות פונים אפטער רב וואס ס'איז גיווען אפאר טעג שפעטער יום ה' ניסן האט זיך דער עולם גארנישט גימערקט ווייל דער רב איז גיווען געזונד אין פריש אין זיין התנהגות איז גיווען אזוי ווי תמיד כדרכו בקודש) - ביי שלש סעודות פאר תורה זאגען האט דער אפטער רב גיזאגט: יודען בייגט אייך צו, וועט איהר הערען יעצט ווערטער וואס איהר וועט נישט מעהר הערען עד ביאת הגואל - יום ה' ניסן אין מיטען דער וואך יום הסתלקותו של רבינו הקדוש איז ער גיזעסין אייף זיין שטוהל און חסידים ארום איהם און מ'האט נישט גימערקט קיין שינוי וקודם יציאת נשמתו האט ער אזוי גיזאגט צום עולם מארגען וועט מען זאגין (כידוע קוראים בכל יום עד י"ג ניסן פרשה של הנשיא) ביום הששי נשיא לבני גד אליסף בן דעואל (כוונתו של הרה"ק היתה על יום הלוי' שלו ובהספדו יהי' אומרים כך) וועט מען אזוי זאגן "אל-יסף" ג-ט האט איין געטון "בן" אַזון, "דעו-אל" וואס האט גימאכט וויסען א ס'איז דו א ג-ט אויף דער וועלט³

¹ תרגום: הסבא ר' אריה לייב, לפני שהוא נפטר, פתח את ארון הקודש ואמר: "תורה, תורה, את תעיד עלי שקיימתי את כל התורה מאלף ועד תיו". והרב מאפטא סגר בחזרה את ארון הקודש.

² הסבא רבי אריה לייב, לפני שנפטר, הלך אל קירות בית המדרש ואמר להם: "קירות, קירות, אתם תשמשו לי עדים שקיימתי את כל התורה, מאלף ועד תיו".

³ תרגום: הסבא

ר' אריה לייב, לפני שנפטר, ניגש אל העמוד ואמר: "עמוד, עמוד, אתה תעיד עלי שקיימתי את כל התורה כולה מאלף ועד תיו".

(עד להסתלקות של הרבי מאפטא, שהייתה כמה ימים לאחר מכן ביום ה' בניסן, הציבור כלל לא הבחין בדבר, כי הרב היה בריא ורענן והתנהגותו הייתה כמו תמיד, כדרכו בקודש). בסעודה שלישית, לפני אמירת דברי התורה, אמר הרבי מאפטא: "יהודים, התכופפו (הקשיבו היטב), כעת תשמעו דברים שלא תשמעו יותר עד ביאת הגואל".

ביום ה' בניסן, באמצע השבוע, יום הסתלקותו של רבנו הקדוש, הוא ישב על כיסאו וחסידים סביבו, ולא הבחינו בשום שינוי. וקודם יציאת נשמתו, כך אמר לציבור: "מחר יאמרו ('כידוע, קוראים בכל יום עד י"ג ניסן את פרשת הנשיא') ביום הששי נשיא לבני גד אֶל־יֶסֶף בֶּן דְּעוּאֵל". (כוונתו של הרב הקדוש הייתה על יום הלוייתו, שבהספדו יאמרו כך), וכך יאמרו: אֶל־יֶסֶף – אלוקים אסף. 'בן' – בן. 'דְּעוּאֵל' – זה שהודיע שיש אלוקים בעולם".

אח"כ צוה לזמר את הזמירות " האדרת והאמונה" בהניגון שמנגנין ביום הכפורים והעולם הי' מזמרים והוא הי' מזמר ביחד עם החסידים את הדברים "האדרת והאמונה לחי עולמים, הבינה והברכה לחי עולמים, הגאווה והגדולה לחי עולמים, הדעה והדיבור לחי עולמים וכאשר סיים החרוז הזאת ממש בדברים אלו יצאה נשמתו לעיני כולם, (סיפר מזאת איש נאמן אשר שמע מפי איש אחד שהי' שמה בעת ההסתלקותו) זי"ע

הק' אליעזר מלבוב

הרב הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות מבראד ז"ל (הי) נסע פעם אחת להרה"ק בעהמ"ח ספר אוהב ישראל מאפטא זצ"ל וכאשר בא הרב הגאון הנ"ל אל הקודש פנימה ראה תמי' בפני הרה"ק ז"ל ושאל אותו ג"כ הרה"ק איך לא הי' מתירא בפני ביטול תורה לעשות נסיעה כזאת וסיפר לו הרב הגאון כך: פ"א הוא יושב אצל החלון ולמד ובאמצע לימודו ראה בחוץ כל העולם רצים והפחיד מאד וסגר את הגמרא וגם הוא רץ החוצה וכאשר בא לרחוב שאל את האנשים מה זאת, מה נעשה, והשיבו לו אין דבר, לאו כלום הוא, העולם רצים אחרי שיכור אחד וחזר לביתו והי' לו מזה צער גדול - בשביל זה סגר הגמרא ויצא החוצה - והחליט בדעתו שם אם יראה עוה"פ דרך החלון שהעולם רצים לא יצא לרחוב ולא יבטל מלימודו. אחר זמן מה קרה שנית שישב אצל החלון ולמד ושוב ראה כל העולם רצים עכשיו לא הפסיק לימודו ולא נעשה רושם אצלו מהנעשה בחוץ. אח"ז כאשר בני משפחתו נכנסו לחדרו שאל אותם מה הי' בחוץ שכל העולם רצים והשיבו לו שאצל יהודי אחד הי' שריפה גדולה וכ"א רץ להציל ולכבות את הדליקה. ושוב הי' לו עגמת נפש גדול אפשר אם הוא הי' רץ החוצה הי' ג"כ (יוכל) [יכול] להציל מאומה והי' מבולבל בדעתו איך יתנהג אם יראה אנשים רצים ברחוב והסכים בדעתו כך: אם יראה בני-אדם רצים אנה ואנה אזי מסתמא אחרי שיכור הם רצים ואם יראה שכל העולם רצים לצד אחד אזי הוא בטח אש ועכשיו ראה שכל העולם רצים לאפטא מסתמא אש שם דולקת. גלל כן בא הנה. והרה"ק לאפטא זצ"ל קבלו בסבר פנים יפות מאוד.

הק' אליעזר מלובוב.

כבר נודע לרבים אשר הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זצ"ל קרא אסיפה גדולה לעיר לבוב בשנת תרמ"ב מכל גדולי רבנים ואדמו"רים בזמנו ולפני ועידת הרבנים שלחו שליחים אל הרבי'ס בקריאה שיבאו אל האסיפה וזה הי' אחר הסתלקותו של של הרה"ק מצאנז זצ"ל והמחלוקת בין צאנז לסדיגורה ידוע הי' והנה הרב מבעלזא ז"ל שלח אחד ממקורביו בקריאה שלו אל הרה"ק מהוסואטין זצ"ל השליח הי' הר' אורי מסטרעליסק, נכדו של ר' אורי הראשון, כאשר בא ר' אורי אל הרבי מהוסואטין ז"ל והציע לפני' את שליחותו שאל אותו הרבי בזה"ל "מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי" ע"ז השיב לו ר' אורי האמת אגיד ואמר בזה"ל א' ס'איז ביי אייך א' שמחה זאלל די שמחה זיין ביי אונז אזוי ווי בי אייך דאס וועל איך נישט זאגין אבער א' ס'איז ביי אייך חלילה וחס א' צער פיהלין מיר אזוי דעם צער פונקט אזוי ווי איהר.⁴ וכשחזר ר' אורי לבעלזא וסיפר לפני הרב את הדברים הנ"ל ענה לו הרב שמין השמים שלחו לו הדברים להשיב זאת אל הרבי מהוסואטין זצ"ל.

הק' אליעזר מלבוב.

⁴ תרגום: כשיש אצלכם שמחה, לא אומר שהשמחה תהיה אצלנו כמו אצלכם. אבל כשיש אצלכם, חלילה וחס, צער, אנחנו מרגישים את הצער בדיוק כמוכם.

הרה"ק רבי ר' שמעון מיעריסלוב זצ"ל הי' מתלמידי הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל והאריך ימים מאד ובזקנותו כשהי' יותר מבן תשעים נסע עוד לבעלזא אל הרה"ק ר' שלו' זצ"ל והרה"ק מבעלזא הי' אז עוד צעיר לימים ושאלו אנ"ש החסידי יעריסלוב את הרבי שלהם מה זה שרבינו נוסע אל רבי כ"כ צעיר והשיב להם שכ"פ הוא מדבר עמו שעות הרבה כמו ד'-ה' שעות ועוד לא שמע ממנו שסיפר ד"א מעצמו ובכל שיחותי' לא הזכיר עוד את התיבה "איך" ע"ז אמר הרבי ר' שמעון שעל זאת לבד הוא כדאי לנסוע אלי'.

ודרך אגב אזכיר דבר הלצה מה ששמעתי ממקור נאמן שסיפר א' מנכדי' הרבי ר' שמעון זצ"ל בזקנותו של הרבי ר' שמעון נשא אשה והי' לו ממנה בנים והי' גר בדירה קטנה מאד בדחקות ופ"א באו אלי' כמה רבי'ס תלמידי החוזה מלובלין זצ"ל וישבו עמו בשיחה ובחדר שלו שכב ילד קטן ובכה וצעק מאד וכאשר פנה הרבי ר' שמעון על איזה רגעים מאתם שאל אחד מהרבי'ס את השני מה זה שהילד צועק כ"כ והשיב לו השני בזה"ל סיאיז עפיס אַ חידוש, ס'איז פֿון אַלטין רייסט עס זיך⁵ (על צעקת ילד קטן אמרו בגאליציען ס'קינד רייסט זיך) הק' אליעזר מלבוב.

⁵ תרגום: זהו פלא, שמזקן הוא קורע את עצמו. (לא ברור הכוונה).

הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זצ"ל בסעודת ש"ק פ' האזינו סיפר אשר הרה"ק ר' שלמה לוצקער זצ"ל בעהמח"ב ס' דברת שלמה נסע אל הרבי ר' בער המגיד הגדול ממעזריטש זצ"ל וגם שמש אותו כאשר ידוע, אבל לפני הכירו עוד את המגיד זצ"ל הי' פעם א' במעזריטש לרגל מסחרו ונכנס אל הקודש פנימה לשוחח עם המגיד וכאשר גמר השיחה שאל ברכת פרידה מהמגיד ע"ז השיב לו המגיד שהוא מבקשו שישאר אצלו על ש"ק ושאל הרה"ק ר' שלמה מאי נפקא מינה לו אם הוא יהיה אצלו על ש"ק או לא ע"ז השיב לו המגיד שבאם באים אלי' אנשים כמותו הוא אינו צריך לסדר עצמו את "התורה" שמוכרח לאמר אצל השולחן רק מזמינים לפניו מן השמים מה שיאמר ובאם לא באים אליו בני עליה כ"כ כמוהו מוכרח הוא לסדר תורתו לפני מאמרו. ואמר הרה"ק מבעלזא זצ"ל שדבר זה מרומז בתורה בפסוק האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי כי הדקדוקים רבו בפסוק זה כאשר ידוע עתיד עם הווה ועם שיחתו של המגיד הקדוש ז"ל נתיישב הכל. וכך אמר בשם הרבי ר' בער אויב ס'קומען צו מיר שמים יודען "ואדברה" ווייס איך אַז איך וועל רעדען, ווידער ותשמע הארץ אויב ס'קומען ארציות יודען דאמאלס איז "אמרי פי" ודו"ק.⁶

הק' אליעזר מלבוב.

⁶ תרגום: ["האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי"] "אם באים אליו יהודים 'שמימים' (כלומר, 'בני עליה'), אז 'ואדברה' – אני יודע שאני כבר אדבר (הדיבור יבוא מאליו, מלמעלה). לעומת זאת, 'ותשמע הארץ', אם באים יהודים 'ארציים', אז זה בבחינת 'אמרי פי' (כלומר, הדיבורים צריכים לצאת מפי, מתוך הכנה עצמית)."

הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זצ"ל היה בשנת תרפ"ד במארינבאד ולפני נסיעתו הביתה הי' רוצה להתראות עם בנו של הרה"ק מבאיאן זצ"ל אשר היה גר בלבוב הי"ד ונתאחר בביקורו כמו ג' רבע שעה ומיד כשדרך על מפתן הבית אמר אל הרבי מבאיאן ז"ל אתם יודעים מדוע נתאחרתי כ"כ מטעם הרבנית שלכם כי באת אלי עם קוויטל ובכ"פ שאני רואה א' מנכדי טשערנאביל לא אוכל להתאפק עצמי שלא אדבר מהרבי מטשארנאביל גלל כן נתאחרתי והיא היתה הסיבה לזה אח"כ כשישב שאל להם במה היה עסוקים לפני ביאתו כשהמתינו עלי' והשיב לו הרבי מבאיאן שהי' מספרים מההסתלקות בנו של הרה"ק מטשארטקוב זצ"ל אשר נפטר בדעלאטין וע"ז סיפר הרה"ק מבעלזא שהוא היה אצל הרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זצ"ל בעת אשר נפטר בנו בעש"ק לפני ההדלקה ולא היו רוצים להודיע לפני השבת את הרה"ק מפטירת בנו ובשבת קודש בעת התפלה ובשעת הסעודות היה מתנהג כדרכו תמיד ולא נראה אצלו ועלי' שום שינוי כך אמר בזה"ל החסידים היו אומרים שרואים איזה שינוי עלי' אבל אני לא ראיתי שום שינוי ודבר זה חזר כמה פעמים, מיד במוצש"ק עשו הלוויה והובילו את הארון דרך חלוננו של אביו זצ"ל והעמידו שם את המטה והרה"ק פתח את החלון ואמר לבנו את הפסוק " הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי" ואח"כ סגר את החלון זאת אני ראיתי בעצמי כך סיפר הרה"ק מבעלזא זצ"ל.

עוד שמעתי מהרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא כשהיה במונקאטש, בסעודת פורים בלילה דיבר ג"כ מהרה"ק ר' אהרן מטשארנאביל זצ"ל כי שאל את איש אחד אשר נפלט מרוסיא אז על מחותנו אשר היה ג"כ מנכדי טשארנאביל והאיש ההוא הפליג בשבת מחותנו כ"כ שאמר שהוא היה גדול כ"כ ר' אהרן טשארנאבילר ע"ז השיב לו הרה"ק מבעלזא אתה יודע מי היה הטשארנאבילר אני היתי אצלו כמה שנים ובכל סעודת שלש-סעודות היה אומר בלי גוזמא מאה פעמים אוי ווי גייט מען אויס פֿאר ג-ט ברוך הוא...⁷

הק' אליעזר מלבוב

⁷ תרגום: אוי, איך שהנפש כלה מהשתוקקות להקדוש ברוך הוא...

הרה"ק ר' דוד'יל לעלעוואר זצ"ל כשהלך בפעם ראשונה לליזענסק אל הרבי ר' אלימלך זצ"ל הלך דרך לאַנצוט והיה עייף מהליכתו ורצה לשבות ש"ק בלאנצוט כאשר בא העירה שאל לאנשים איפה הוא יוכל לאכול גלאַט כשר והראו לו על הבית של הרה"ק ר' יעקב יצחק זצ"ל (הוא החוזה מלובלין אשר הי' גר אז עוד בלאנצוט) כאשר בא אל הבית ונתן לו הרה"ק שלו' ושאל לו מאיזה עיר הוא, שאל אותו הרה"ק החוזה זצ"ל שיאמר לו מי הוא האיש היותר גרוע בלעלוב (דער ערגסטער יוד אין לעלוב) והשיב לו שהוא לא יודע ענה לו החוזה זצ"ל א"כ לא יוכל לאכול אצלו מאחר שאינו יודע מי הוא האיש היותר גרוע בעירו. והלך לו הרה"ק מלעלוב ובא עוד על ש"ק לליזענסק וכאשר הרבי ר' אלימלך נתן לו שלו' שאל אותו ג"כ השאלה הזאת מי הוא האיש היותר גרוע והשיב לו שאינו יודע אח"כ בסעות ליל ש"ק שאל אותו פ"ש שיגיד לו מי הוא היהודי היותר גרוע בלעלוב והוא עוד במענה פי' שאינו יודע. בסעות היום חזר עוד השאלה ולא ידע להשיב לו אח"כ בסעודה שלישית שוב שאל אותו: ר' דוד'י מי הוא האיש היותר גרוע בלעלוב והשיב לו שהוא עצמו הוא האיש היותר גרוע משל בני עירו. החסידים ותלמידי ליזענסק שאלו את הרה"ק מלעלוב מדוע לא השיב על השאלה בפעם ראשונה כמו האחרונה ע"ז ענה להם כי גם בפעם ראשונה היה יודע שהוא האיש היותר גרוע רק לא היה בטוח בכל המאה אחוזים שכן הוא ובדק וחפש בשל בני עירו אפשר נמצא בלעלוב איש גרוע יותר ממנו ובכל הש"ק חפש ולא מצא שיהיה בנמצא איש גרוע ממנו ע"כ בסעודה שלישית בא לידי מסקנא גמורה שהוא הוא האיש בלתי ספק.

הק' אליעזר מלבוב

הרה"ק ר' יהושע מבעלזא זצ"ל היה פ"א בשבת קודש בעיר צאנז אצל הרה"ק ר' חיים זצ"ל (ובסעודת) [ובסעודת] היום ישבו ביחד זא"ז ולא נשמע מהם שיחה כלל ולא אמרו תורה אז כמנהגם. רק באמצע הסעודה (האכילה) פנה הרב מצאנז אל הרב מבעלזא ואמר לו בזה"ל: (הרה"ק מצאנז קרא את הרה"ק מראפשיץ זצ"ל בסתם "רב" ואת הרה"ק מזידיטשוב זצ"ל קרא "רבי" בסתם) דער רב האט דערציילט ס'איז א מאל גיווען אַ דארפס יוד האט ער גיזאגט צו זיין זוהן קום אהער קינד לעבין וועל איך דיך לערנען דעם סוד פין י"ב חלות, דאס איז דער סוד פין די דרייצעהן מרגלים האט דער זוהן גיפרעגט, טאטע, עס'איז דאך נישט מעהר גיווען ווי צוועלף מרגלים האט איהם דער פֿאטער גיענטפערט איינס ארויף, איינס ארופ.. כשהרב מצאנז ז"ל גמר השיחה הזאת ענה לו הרב מבעלזא ז"ל בזה"ל: ס'קען זיין אז דאס איז דער סוד וואס אונז בעט מיר "יגלה לן טעמי דבתריסר נהמי"⁸ - ולא דברו יותר

הק' אליעזר מלבוב

שמענו זאת מהאנשים אשר היה שמה אז אצל השלחן.

⁸ תרגום: "הרב" סיפר שהיה פעם יהודי כפרי, והוא אמר לבנו: 'בוא הנה, ילד יקר, אלמד אותך את סוד שנים-עשר החלות. זהו הסוד של שלושה-עשר המרגלים'. שאל הבן: 'אבא, הרי לא היו יותר משנים-עשר מרגלים?'. ענה לו האב: 'אחד למעלה, אחד למטה...'.
כאשר הרב מצאנז ז"ל גמר את השיחה הזאת, ענה לו הרב מבעלזא ז"ל בזה הלשון: "יכול להיות שזה הסוד שאנו מבקשים: 'יגלה לן טעמי דבתריסר נהמי' (יגלה לנו טעמי שנים-עשר הלחמים)".

סיפר הרה"ק ר' יצחק משטוצין זצ"ל כשהיה עוד צעיר לימים היה הרה"ק ר' אברהם זצ"ל המגיד מטריסק בעיר טארנא ושלחו אביו הרה"ק ז"ל אל המגיד על ש"ק ומנהגו של המגיד מטריסק היה לומר גימטריאות בתורתו ורמזות שונות והנה אז בש"ק רמז בתורתו וחשב בגימטריא שבשנה הבאה יבוא גואל צדק, אח"כ עברו איזה שנים והיה המגיד מטריסק שוב בטארנא והרב משטוצין ז"ל היה עוה"פ אצלו. ובתוך השיחים שאל להמגיד הלא מכמה שנים אמר המגיד ורמז בתורה שיבוא משיח ועברו איזה שנים ועדיין לא בא וא"כ מה זה שכתוב בתורה, ע"ז השיב לו הרה"ק המגיד דהנה איתה בגמרא ובש"ע כשרואה אדם שאביו עובר על איזה עבירה לו יאמר לאביו אבא עברת על דברי תורה רק יאמר לו אבא כך כתוב בתורה. אח"ז גמר המגיד מטריסק ואמר לו אנחנו מתפללים להשי"ת שיבוא משיח צדקנו ומרמזים אנו להקב"ה אבא כך כתוב בתורה.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' משה טייטלבוים זצ"ל אבד"ק אוהעלי בעהמ"ח ס' ישמח משה היה בימי עלומיו אבד"ק שיניווא בגליציען ואז לא הכיר עוד את הרבי החוזה מלובלין זצ"ל וגם לא היה עוד בהתחברות עם החסידים. ובשיניווא היה אנשים אנשי מעשה וחסידים אשר נסעו אל הרבי מלובלין וכאשר הכירו את קדושת רבם בעל ישמח משה רצו מאד ועשו פעולות אשר הרב שלהם יסע ללובלין כי הבינו שאם יראה וידבר עם החוזה בודאי יתחבר אלי' אבל הבעל ישמח משה לא הקשיב למשמעתם ולא רצה לנסוע. פ"א שמעו כי הרבי מלובלין יסע דרך יעריסלוב (עייר לא רחוקה משיניווא) והפצירו מאד ברבם בעל ישמח משה שיסע לקראת החוזה ויפגשוהו באם הדרך וע"ז הסכים ונסע לקראתו, והיה באמצע הדרך המלך אשר נפגשו שני גדולי הדור ועם הרב בעל ישמח משה נסעו ביחד כל החסידים מעירו וכאשר ראו שהרבי מלובלין הזמין וקרא את הרה"ק ב' ישמח משה לעגלה שלו וראו שמשותשים יחד התחילו לרקד בשמחה עצומה וגדלה שמחתם עד לב השמים והרה"ק בעל ישמח משה הרגיש שמחתם ושאל את הרבי מלובלין זצ"ל אם עכשיו שמחת החסידים גדולה כ"כ האיך יהיה השמחה בעת יבוא משיח, ע"ז השיב לו הרבי זצ"ל בעת שיבוא משיח צדיקנו יהיה "ישמחו השמים ותגל הארץ" והיה מדגיש מאד את הדברים שיצאו מפ"ק. הק' אליעזר מלבוב.

שאלו פעם אחת את הרה"ק ר' יצחק זצ"ל הרבי מווארק' מפני מה לא כותב החידושים שלו ולא מניח לאחרים לכתבם. וידוע כי הרה"ק הנ"ל היה לומד בכל יום בביהמ"ד עם אנשים שיעור במדרש רבה ובעין יעקב ובכל יום בשעת הלימוד היה אומר חידושים נפלאים ולא היה כותב אותם אפי' לזכרון והשיב להם בזה"ל: דעם ברענן פונ'ם וואָרט קען מען דאָך נישט שרייבן און די קונץ פונ'ם וואָרט וויללען מיר נישט שרייבן.⁹ עכלה"ק. ודו"ק

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' ליב שרה'ס זצ"ל בא פעם אחת לעיר אחת על ש"ק אשר גם הרה"ק ר' אברהם יהושע העשל זצ"ל מאפטא הי' מוכן לבוא שמה ולהרב מאפטא הכינו דירה נאה אצל

⁹ תרגום: "את הלהט שבדבֿר הרי אי אפשר לכתוב, ואת התחבולה שבדבֿר אין אנו רוצים לכתוב". [כלומר, "'את האש החיה והלהט הפנימי שבדברים אי אפשר להעביר בכתב, ואילו את תחכום הניסוח ועִמָּתוֹ אין אנו חפצים להעלות על הכתב".]

גביר אחד והרה"ק ר' ליב שרה'ס הי' דרכו לגור בעיר הזאת בכל עת בואו בואו אצל מלמד אחד איש עני והרה"ק ר' ליב שרה'ס רצה דוקא לגור בהדירה הנאה אשר הוכנה עכשיו בשביל הרב מאפטא והרב מאפטא עוד לא היה שם והלך הרב ר' ליב שרה'ס אל הגביר אל הדירה הנאה אשר הוכנה עכשיו בשביל הרב מאפטא ונכנס לביתו והיה מסתכל בכל החדרים לראות איזה חדר שיבחר לעצמו הגביר לא הי' אז בביתו ואשתו של הגביר כאשר ראתה שאיש אחד פשוט (כי הרה"ק ר' ליב שרה'ס היה מנהגו ללבוש בגדים פשוטים ואפי' לפעמים מלבושים קרועים) הולך אנה ואנה בכל הבית שאלה אותו מה הוא רוצה פה ואמר לה שהוא רוצה לדור פה ע"ז השיבה לו שאין פה מקום עבור אנשים פשוטים והלך לו. בשבת קודש בא הרה"ק ביחד עם הרב מאפטא והיו משתעשעים ביחד וכבוד גדול עשה לו הרב מאפטא, (ובינותים) [ובינתיים] סיפר אשתו של הגביר לבעלה את כל המאורע אשר היה אצלה קודם השבת שבא איש אחד פשוט ולא הניחה אותו שגיור בביתם הגביר הכיר שהאיש ההוא היה ר' ליב שרה'ס זצ"ל וחרה אפו מאד על אשתו והלך לפייסו ע"ז ענה לו הרה"ק ר' ליב שרה'ס הנה הגמרא מתיחס את אברהם אבינו ע"ה לבעל מכניס אורחים ולכאורה קשה הלא לוט היה ג"כ בעל מכניס אורחים ומצינו בתורה שלוט עשה יותר מאברהם אבינו כי באברהם כתוב שאמר להם תחלה שירחצו רגליהם ואח"כ יוקך נא מעט מים ודייק רש"י ז"ל ע"י שליח אבל לוט הכניס את האורחים באבק של רגליהם ומצות אפה בעצמו והיה לו מס"נ כ"כ שרצה להפקיר בנותיו בשביל האורחים ומדוע אין הגמרא מתיחס את לוט לבעל מכניס אורחים, אבל התירוץ פשוט לאברהם אבינו ע"ה באו האורחים בדמות אנשים פשוטים ובדמות ערביים ואף על פי כן קירב אותם בכל לבבו ונפשו ונתן להם חמאה וחלב ובן הבקר וכו' ולא ידע בתחילה שהם מלאכים וקירב אותם

ע"כ נכון הוא שיתיחס לאברהם אבינו המצוה של הכנסת אורחים אבל אצל לוט באו מיד מלאכים ושרפים ומי הוא האיש שיראה מלאכי מעלה רוצים ליכנס לתוך ביתו ולא יקבלם ע"כ לא היה רבונא כלל מלוט שקיבל את האורחים.

זאת לימד הרה"ק ר' ליב שרה'ס זצ"ל את הגביר והמעשה יובן.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק מוה"ר אברהם יעקב זצ"ל מסאדיגורא היה פ"א בעיר קאָלאָמיי, ובהיותו שמה, היה ג"כ הגאון המלבי"ם ז"ל שמה אצל בעהמ"ח ספר "לב העברי" חתן הרה"ק ר' הלל ליכטנשטיין זצ"ל אבד"ק קאלאמיי והשיחו ביניהם שיכנסו להרה"ק מסאדיגורא לנסותו אם יכול ללמוד והכינו להם מדרש פליאה לשאלו וכאשר היו משוחחים עמו שאלו אותו הנה איתא במדרש על הפסוק של העקדה "והעלהו שם לעולה" הה"ד אדם דואג על איבוד דמיו ואינו דואג על איבוד ימיו. והמדרש פליאה. והרה"ק זצ"ל דחה אותם בזה"ל: "עס שטעהט דאָך אין סידוריל"¹⁰ והם הלכו מאתו וחפשו בכל הסידור וגם לקחו סידורים אחרים גדולים ושונים וחפשו כמו שני ימים ולא מצאו כלום ולא ידעו מה שאמר להם הרבי מסדיגורא ונכנסו עוד הפעם ואמרו לו שלא יכולים למצוא בהסידוריל פירוש המדרש, הרה"ק לקח סידוריל והראה להם במשנת איזה מקומן של זבחים. כך: העולה קודש קדשים וכו' ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע. אח"כ, הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים ודמן טעון מתנה אחת.¹¹ אמר הרה"ק כך אברהם אבינו ע"ה כשהלך עם יצחק לעקוד אותו לא היה יודע כמה מתנות יתן מדמו מצד אחת יצחק הוא בכור ובמתנה אחת דיו והקב"ה אמר לו והעלהו שם לעולה א"כ יש לו דין עולה ומוכרח לשתי מתנות שהן ארבע. וזהו פירוש המדרש אדם דואג על איבוד דמיו אברהם היה דואג על מתן דם של יצחק ולא היה דואג על איבוד ימיו שיאבד מן העולם. ונבהלו הרבנים הגדולים מפירושו ולא שאלו לו יותר.

הק' אליעזר מלבוב.

¹⁰ תרגום: הרי זה כתוב בסידור.

¹¹ מסכת זבחים, פרק ה, משנה ד: העולה קדשי קדשים שחיתתה בצפון וקבול דמה בכלי שרת בצפון ודמה טעון שתי מתנות שהן ארבע וכו' שם, משנה ח: הבכור והמעשר והפסח קדשים קלים שחיתתן בכל מקום בעזרה ודמן טעון מתנה אחת וכו'

הרה"ק מוה"ר אברהם יעקב זצ"ל מסאדיגורא אמר פעם אחת פירוש הגמרא בברכות (דף לד' עמוד ב') אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים וכו'¹² ושאלת הגמרא מנא הני מילי אמר רבי יהושע בן לוי דאמר קרא בורא ניב שפתים שלו' שלו' לרחוק ולקרוב אמר ד' ורפאתיו. וקשה הבנתו, ע"ז אמר הרה"ק הנ"ל דהנה כתוב בתורה (במדבר יב, פסוק י-יג) "והנה מרים מצרעת כשלג, ויצעק משה אל ד' לאמר אל נא רפא נא לה" וברש"י לאמר, מה ת"ל, אמר לו השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו (כי היה קשה לרש"י מה שייך לומר להקב"ה לשון לאמר) והקשה הרמב"ן ז"ל וכי רבי חנינא בן דוסא גדול ממשה רבינו ע"ה רבי חנינא בן דוסא היה יודע כשהי' מתפלל על החולים ומשה לא היה יודע ומשיב הרמב"ן ז"ל שרבי חנינא בן דוסא הי' יודע רק כשהי' מתפלל על האדם שלא הי' קרוב והי' לו לסימן אם שגורה תפילתו בפיו כאשר השיב על אמרו מנין אתה יודע. והענין הוא כי ראה מהרגש בעת תפלתו ואז הי' יודע שיהי' להחולה רפואה ואם לא הי' לו רגש כלל הי' יודע שהחולה מטורף ר"ל זאת יכולים לידע רק על האדם לא קרוב ממשפחתו אבל על הקרוב ממשפחתו כמו משה רבינו על אחותו מן הנמנע שלא יהא לו רגש בעת שמתפלל עלי' ע"כ היה מוכרח משה רבינו ע"ה לשאול להקב"ה השיבני אם אתה מרפא אותה אם לאו. ועכשיו מובן פרוש הפסוק בורא ניב שפתים שלו' כמו רבי חנינא בן דוסא הוא שלו' רק לרחוק. (ועל הקרוב שצריכים לשאול את פי ד') ולקרוב, אמר ד' ורפאתיו

הק' אליעזר מלבוב.

¹² תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד' עמוד ב' אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי - יודע אני שהוא מקובל, ואם לאו - יודע אני שהוא מטורף.

בעיר הבירה פֶּאָרִיז בביכנ"ס פֶּאָווע סיפר לי איש אחד מווארשא כשהיה קטן בן עשר שנים לקח לו אביו עמו לגור אל הרה"ק בעל שפת אמת זצ"ל על חג השבועות ונשארו שמה עוד על שבת פ' נשא, והוא למד אז בהחדר פסוק שופטים, בשבת נשא מפטירין בשמשון וכאשר הוא זכר מהחדר את המעשה שמשון לקח לו ס' תנ"ך וקרב אצל אביו ואביו היה עומד אז עם חבורת לומדים וגם הרה"ק ר' אברהם מרדכי זצ"ל בנו של בעל השפת אמת היה בתוכם, ושאל את אביו אשר בפסוק אחרי ההפטורה כתיב (קפיטל י"ד פסוק ה') "וירד שמשון ואביו ואמו תמנתה ויבאו עד כרמי תמנתה והנה כפיר אריות שאג לקראתו" ואמר לאביו שיש לו קשיא ורמז לו אביו שישאל את הקושיא להרה"ק ר' אברהם מרדכי ושאל לו מדוע כתוב והנה כפיר אריות שאג "לקראתו" לקראת שמשון דוקא הלא הוא היה עם אביו ואמר והיה צריך לכתוב "לקראתם" שאל לו הרב הנ"ל אתה לומד גמרא אמר לו הן, מצאת פ"א בגמרא הלשון "לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב" ענה לא הן ע"ז אמר לו הרב הלא שמשון היה נזיר והם באו עד כרמי תמנתה ושמשון מטעם נזירתו לא נכנס לכרמים רק אביו ואמו נכנסו א"כ כשפגע בו הארי היה לבדו ולכך כתוב לקראתו. – כשהאיש הנ"ל הגדיל סיפר זאת פ"א לפני הרה"ג ר' מאיר שפירא ז"ל אבד"ק לובלין והתפלא מאד ע"ז ואמר לו שזאת הוא פירוש כחד מן קמיא והוא יחפש בהמפרשים ואחר שלש שנים ראה שוב אותו ואמר לו שחפש ולא מצא.

הק' אליעזר מלבוב.

הרב הגביר החסיד המפורסם מוה"ר ר' העשל בוימינגער זצ"ל מקראקא נסע פ"א בימי החורף להרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל לעיר צאנז ושאל את המקורב של הרה"ק אשר היה שמו ר' משה יהושע איזה הוא העת היותר טובה (לכנוס) [ליכנס] אל הרה"ק אשר לא יהיה איש עמו ואמר לו שבשעה שתים בלילה אין איש בחדר הרה"ק, והרה"ק לומד אז ע"כ יראה (לכנוס) [ליכנס] בשעה זו, ר' העשל הנ"ל כך עשה ובלילה נכנס וראה שהרה"ק לומד ולא הרגיש כלל שבא איש לחדרו אח"כ (מסתמא כשבא לאיזה ענין) והגביה ראשו מהגמרא ראה אותו ושאלו לו בזה"ל "או ר' העשל וואס טהיט איהר דו אזוי שפעט ביינאכט" ור' העשל נתקרב אצלו עם קוויטל (לתתן) [לתת] לו ואמר ר' העשל להרה"ק מצאנז יש לי כל טוב ב"ה לא חסר לי כלום רק אני רוצה לעשות תשובה על חטאות נעורים הרה"ק בשמעו דברי' התחיל להכות רגלו על הארץ ואמר לו בזה"ל או ר' העשל איהר האלט שוין אזוי ווייט איך וואלט גיוואלט מתקן זיין וואס כ'האב היינט קאליע גימאכט וואס כ'האב נעכטען קאליע גימאכט אין איהר האלט שוין ביי חטאות נעורים וזה חזר הרבה פעמים בהתלהבות גדול כדרכו בקודש תמיד.

הק' אליעזר מלבוב.

בעיר קראקא הי' גר הרב החסיד המפורסם נדיב ושוע מוה"ר ר' העשל בוימינגר זצ"ל ופ"א בעת היותו במארינבד פגע בו הרה"ק ר' יחזקאל משיניווא זצ"ל בנו של הרה"ק מצאנז זצ"ל ואמר לו הרב משיניווא: ר' העשל! שמעתי עליכם שאתם נותנים שנים אדומים זהב אם מספרים לכם מעשה מזקינכם ר' העשל מווישניצא זצ"ל מה שאתם עוד לא שמעתם, וענה לו ר' העשל שכן הוא. ע"ז אמר לו הרב משיניווא אני אספר לכם שתי מעשות מזקינכם ולא אקח מכם אפילו אדום אחד. וסיפר לו שר' העשל מווישניצא (הסמוך לקראקא) נסע פ"א לאַפּטא להסתופף בצל הרה"ק ר' אברהם יהושע העשל זצ"ל וחשב שעל ש"ק יהיה באפּטא ולא עלתה בידו והיה מוכרח לשובת ש"ק בכפר אצל איש כפרי יהודי ובליילה כאשר התפלל ורצה לקדש על היין אשר לקח אתו מביתו שאל לו כוס מהכפרי אבל כל הכוסות אצל הכפרי היו פגומים ולא היה לו כוס לקדש ונפל בדעתו שיקח את הטאביק פושקע [=קופסת טבק] שלו כי היתה לו טאביק-פושקע כדמות חבית קטנה וכיבד אותה היטב ועשה אותה כוס לקידוש בשבת שניה כאשר היה באפּטא וישבו החסידים אצל השולחן וגם הוא ישב ביניהם שאל הרה"ק מאפּטא שיתנו לו שנופ-טאביק [טבק להרחח] ומהסמוכים אצלו כ"א הכין הפושקע שלו והרה"ק לקח מאיזה אנשים טאביק אבל אמר עכ"א [=על כל אחד] שהטאביק לא טוב וכאשר ר' העשל הנ"ל הרכין לו את הטאביק-פושקע שלו ולקח ממנו טאביק אמר הרה"ק לר' העשל שהוא מריח בהטאביק שלו ריח חקל תפוחין קדישין ושאל אותו בזה"ל "או ר' העשל ווי קומט דוס צו אייך"¹³ (ר' העשל מווישניצא לא היה איש פשוט והבין שהרה"ק מאפּטא הרגיש את הקידוש שלו בשבת שעבר) ע"ז סיפר לו מה שאירע בפושקע שלו בשבת שעבר והשיב לו הרה"ק עכשו נכון הוא

הק' אליעזר מלבוב

עוד סיפר לו הרה"ק משיניווא זצ"ל שמנהגו של ר' העשל מווישניצא היה שקם בכל לילה בשעה שתיים והיה שותה "סערוואטקע" (הוא מהמים הנשארים אחר עשיית הגבינה) עד אור הבוקר

¹³ תרגום: "ר' העשל, כיצד הגעתם לדבר כזה?"

ובכ"פ הלך לביה"כ ולא הניח תפלין בבוקר עד שרואה שיוצא ממנו החלב, וזאת היתה עבודתו בכל לילה כי רצה לקיים מאמר חז"ל תפילין צריכין גוף נקי.

הק' אליעזר מלבוב

בקראקא היה איש חסיד וגביר גדול בשמו וואלף שעהנבערג אשר בימי עלומי' נסע אל הרבי ר' בונם זצ"ל מפרשיסחא ולעת זקנתו האיש הנ"ל נתפקר מאד ר"ל וכ"פ ששתו חסידי קאצק משקה ביום היאהרצייט של הרבי ר' בונם גם הוא שלח מי-דבש הרבה אל השטיבל כי היה גביר גדול ושאלו אותו החסידים מה זה אתה אפיקורס גמור ומכש"כ שאתה לא מאמין בדרכי החסידים בגלל מה זה שאתה שולח משקה בכל פעם על יומא דהלולא של הרבי ר' בונם. וסיפר להם שגם הוא היה אצל הרבי ר' בונם ואז הוא היה עוד מתנהג בחסידות והחסידים קרבו אותו מאד ודרכו של הרבי ר' בונם היה למשמש את כל שבא לפני' (כי לעת זקנתו הרבי ר' בונם הי' סגי נהור) והחסיד שהיה ראוי לו הכניסו אל החדר שלו ושאינו ראוי לו לא הכניסו, - ואותו לא הכניסו ע"כ משמע מזה שהוא היה רבי גדול שהוא ראה ברוה"ק שלו מה יהיה סופו א"כ היה רבי ועל יאהרצייט שלו צריכים ליתן משקה.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' יצחק מסצוטשין זצ"ל סיפר שפ"א היה עם אביו הרה"ק ר' משה מראזוואדאו זצ"ל על קבר רבינו רבי ר' אלימלך מליזענסק זצ"ל והיו שומעים שם אשר בכפר לא רחוק מליזענסק חי זקן אחד סגי נהור בן מאה וחמש שנים אשר הכיר את הרבי ר' אלימלך ז"ל והלכו אליו וביקשו אותו שיספר להם איזה מעשה מהרבי ר' אלימלך ז"ל האיש ההוא לא היה חסיד וקרא אותו בשם "מילך" סתם ואמר שהכיר אותו ולא יודע ממנו שום עובדא רק הזכיר עצמו שבימי נעוריו היה לו סוס עם עגלה ומזה היה מפרנס את ב"ב ופ"א רכב על הסוס שלו לעיר והעמיד את הסוס אצל הקרעטשמא בכפר ונכנס לשתות יי"ש וכשיצא לא מצא סוסו כי הגנבים לקחוהו והיה מתמרמר מאד כי הסוס היה כל הונו ורכושו ויעצה אותו חותנתו שילך אל הרבי ר' אלימלך ז"ל, באין ברירה הלך אל הרבי ובכה לפניו ואמר לו הרבי ר' אלימלך שילך אל הקרעטשמא לשתות יי"ש שמשם גנבו את סוסו וכאשר יצא משם ימצא את סוסו וכך היה ואמר לו הרה"ק מראזוואדאו ע"ז א"כ אתם רואים שהיה איש קדוש שראה הכל וע"ז צחק הזקן ואמר לו שום מופת היה שם רק מסתמא היה לו עם הגנבים יד אחת וכאשר בכה לפניו נכמרו רחמי' עליו וצוה להגנבים שיחזרו את סוסו. עוד שאלו אותו כמה שנים הוא סגי נהור ואמר להם שזאת הוא חייב בעצמו כי כאשר אחד מנכדי בנו לבש כובע סטודענטין על ראשו והוא ראה זאת קלל את עצמו ואמר שטוב יותר לו שיהיה עור כאשר יראה נכדו הולך בכובע סטודענצקא. ואחר כמה ימים פסק מלראות על עיני' הק' אליעזר מלבוב

סיפר הרה"ק ר' שלמה פערלאוו מבלחוב זצ"ל (בעהמ"ח ס' מקדש שלמה וסידור קהלת שלמה) אשר פ"א בא לפני הרה"ק ר' ישראל זצ"ל מטשורטקוב בעיר וויען וסיפר לו הרבי זצ"ל מעשה מהה"ק ר' מאטילע טשארנובלער זצ"ל איך שהיה דרכו בקודש ליטול מעות מבני-אדם שפ"א היה הרה"ק מטשארנוביל עם משמשו הנקרא חלבנא באיזה עיר ואסף מעות הרבה ובלילה כשהלכו לישון אמר להמשמשו אם ידפקו בהדלת בלילה יפתח לכל מי שיבוא ויעיר אותו משנתו וכך הווה בלילה דפקו שתי נשים שרוצים ליכנס אל הרבי והמשמש חלבנא לא רצה לפתוח את הדלת ואמר הרה"ק למשמשו שהיה ישן בחדר שלפניו חלבנא מ'קלאָפּט געה עפאן די טהיר¹⁴ ואמר לו המשמש רבי ס'איז נישט כדאי צוויי ווייבער זיי וועלין גיבין דו צעהן קאָפּיקעס ס'איז נישט כדאי¹⁵ ע"ז צוה לו הרבי לא, לא, לך יפתח הדלת והרבי עמד ממטתו ולבש המלבושים וישב אצל השולחן והנשים באו לפניו בקובלנא על בעליהם שברחו מהם זה כמה שנים ולא חזרו עוד, הרבי מטשארנוביל לקח המשקפיים ושם על עיניו לראות את הנשים ואמר כך בלשונו הקדוש והראה בידו הקדושה על אחת: די איז אַ מכוּערת, די אַנדערע נישט קשה,¹⁶ כך היה המעשה כאשר גמר הרבי מטשורטקוב לספר זאת עמד מכסאו ולבש את החגורה כמי שמכון עצמו לתפילה והגיש אל הארגז ולקח ממנו תיבה קטנה והעמידה על השולחן ופתח אותה ואמר להרבי מבלחוב ראה את המשקפיים של הרה"ק מטשארנאביל והרבי מבלחוב לקח בידו את המשקפיים וראה שתחת הכלי זכוכית על עיניו היה במשקפיים שתי אבנים.

הק' אליעזר מלבוב.

¹⁴ תרגום: "חלבנא, דופקים [בדלת], לך פתח את הדלת."

¹⁵ תרגום: "רבי, זה לא כדאי. אלו שתי נשים, הן יתנו לך עשר קופיקות, זה לא כדאי."

¹⁶ תרגום: זאת מכוּערת, השנייה לא קשה/לא נורא.

סיפר הרה"ק מוה"ר חיים זצ"ל בעהמח"ס דברי חיים מצאנז שהיה לו אמונת חסידים גדולה כ"כ שפעם אחת ישבו בראפשיטץ אצל סעודת מלוה מלכה במוצש"ק ושמע בשעת ברכת המזון אמר אחד מהחסידים רצה בבהמ"ז והוא התחיל לעיין בש"ס ופוסקים אם נמצא איזה דיעה שצריכין לומר רצה במוצש"ק ולא מצא שום פוסק שיאמר דעה כזו ואף על פי כן גמר בדעתו לומר רצה מחמת ששמע מהחסיד שאמר רצה אבל קודם שהרב מצאנז בא בבהמ"ז שלו לברכת רצה שמע שהחסיד זה אמר לשכניו שישבו אצלו שטעה ואמר רצה בבהמ"ז ואמר הרב מצאנז שלולא זאת היה גם הוא אומר רצה.

הק' אליעזר מלבוב

הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זצ"ל דבר זרה על מחברי ספרים ובפרט על הרבנים המחברים ממדינה ידועה ואמר שכל אחד שיש לו דיו עם עט כותבת הוא כותב ספרים ומוציאים לאור ובכל הספרים שחברו הרבנים ההם לא ראה אף דבר טוב. וסיפר שפ"א בא לפניו איזה רב מהמדינה הידועה והראה לפניו ספרו גדול ורחב מאד ואמר שמצא בו רק דבר אחד שראה בעיניו והוא כי הנביא אומר: ההמיר גוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלא יועיל: אמר המחבר שאצל אומות העולם שיש להם אמונות שונות אם ירצה איש להמיר אמונתו כמו מקאטאליק לפראטעסטאנט וכדומה נקרא אח"כ על שם אמונתו החדשה אבל בישראל שהמיר דתו ר"ל נקרא כל ימיו בשם "ישראל" מומר ואח"כ כשירצה לחזור לדת יהודית אינו צריך להתגייר כי לא יצא מכלל יהודי עד יום מותו. וזה פירוש הפסוק ההמיר גוי אלוהים אתה רוצה יודע מדוע יועיל אצל נכרי שממיר דתו שיקרא בשם אמונה החדשה שלו מפני שהמה לא אלהים "ועמי" ז'א' ישראל שהמיר כבודי ר"ל בלא יועיל אינו מועיל לו כלל. כך סיפר הרה"ק מצאנז ז"ל הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל נסע פ"א עם תלימדו היהודי הקדוש מפרשיסחא זצ"ל אל הרה"ק מוה"ר מרדכי מנישחזא זצ"ל. כי החוזה מלובלין אמר ששומע בכל יום שאומרים בשמים תנו כבוד למרדכי בן גיטל ובכל פעם שבא לפניו איש א' עם קוויטל ושמו היה מרדכי בן גיטל הציץ בו לידע אולי זה הוא וכן עברו הימים ולא היה יכול להודע מי הוא זה שאומרים עליו תנו כבוד. ע"כ עשה שאלת חלום והתענה שלשה ימים וגילו לו בחלום שהוא הרה"ק ר' מרדכי מנישחזא זצ"ל ע"כ נסע אליו, וכן נסעו בעגלה על הדרך כמה ימים וכאשר בערב שבת קודם חצות היום עוד היו רחוקים מנישחזא וירא היהודי הקדוש כי יהיה לו טרדות בדרך בש"ק עם הרבי מלובלין כי היה מנהגו של החוזה לסגור את עיניו לפני ש"ק ולא לפתחם עד לאחר השבת כי לא היה יכול להסתכל מפני קדושת שבת ויוכרח להובילו בכל השבת ע"כ היה רוצה שהרבי יעשה איזה ענין שיהיה להם קפיצת הדרך (והי') ואמר כך להרבי מקודם כשנסעו צדיקים בדרך לא נסעו הרבה כ"כ כמו אנחנו כי היה להם קפיצת הדרך ע"ז השיב לו החוזה ז"ל בזה"ל: יא ווער קען היינט האבין קפיצת הדרך:¹⁷ וכאשר יצאו מפיו הדברים עמדו בעגלה שלהם בעיר נישחזא כי בדברים אלו שאמר היה השם של קפיצת הדרך כמו שדרשו בספרים על אליעזר עבד אברהם שאמר ואבוא היום אל העין. היום יצאתי והיום באתי.

הק' אליעזר מלבוב.

¹⁷ תרגום: כן, מי יכול היום לזכות בקפיצת הדרך.

הרה"ק הרבי מקאצק ר' מענדל זצ"ל אמר פעם אחת בשיחתיו אל החסידים כתוב בתורה (בראשית מ"ג פסוק ל"ד) וישתו וישכרו עמו שאל קושיות המדרש רבה הלא נדרו אחי יוסף שלא ישתו יין עד שימצאו את אחיהם ותירץ עם מאמר העולם בזה"ל "דער וואס גיבט צו טרינקען איז אַ ברידער"¹⁸

עוד ישב פ"א ואמר על ענין דממה בזה"ל: "דאס גרעסטער גישריי אויף דער וועלט איז שווייגן."¹⁹

שוב פ"א אמר לתרץ קושית המדרש ורש"י מפני מה העמיד הקב"ה את בלעם לנביא כדי שלא יהיה פתחון פה לאומות העולם אילו העמיד לנו נביאים חזרנו למוטב לפיכך העמיד להם נביאים. והקשה הרבי מקאצק עדיין הקושיא במקומה עומדת לישראל העמיד הקב"ה משה רבנו מבחר היצורים ע"ה ולהם העמיד, בלעם טמא ומתועב מכל תועבת שבעולם ר"ל א"כ יש להם עדיין פתחון פה אילו העמיד לנו נביא כמו משה רבינו ע"ה חזרנו למוטב, וע"ז השיב הרבי מקאצק בזה"ל: אז מישטעלט אב זוירע מילך קומט פֿון אובין אויף די סמעטענע.²⁰ ד"וק והבן. הק' אליעזר מלבוב.

¹⁸ תרגום: "מי שנותן לשתות – הוא אח."

¹⁹ תרגום: הצעקה הגדולה ביותר בעולם היא השתיקה.

²⁰ תרגום: "כשמעמידים חלב חמוץ, השמנת צפה ועולה למעלה."

הרב הקדוש ר' אייזיק זצ"ל מזידיטשוב היה לו הקפדה אם אחד מחסידיו נסע לרבי אחר, בסחודניצא הסמוכה לדרוהביטש היה גר הרב הגביר הגדול החסיד ר' שמואל ליב ז"ל באקענראטה אשר היה מחסידי (זידושטוב) [זידיטשויב] וכאשר הרה"ק מטשורטקוב זצ"ל התגורר בזלאטי פאטיק היה הר' שמואל ליב נוסע אליו והתודע מזה רה"ק מזידיטשוב וכאשר שמע ר' שמואל ליב שהרה"ק מזידיטשוב יש לו הקפדה ע"ז נסע לזידיטשוב לפייסו כי כאשר התודע הרבי מזידיטשוב אשר ר' שמואל ליב נוסע לפאטיק אמר לאנשיו בזה"ל "איך וועל מאכין פֿון סחודניצא אַ פאטיק"²¹ (פאטיק הוא נקרא ג"כ נהר מים) וכאשר בסחודניצא היה הבארות של נפט אשר רובם ככולם היו ברשות של ר' שמואל ליב הנ"ל נתהווה הדבר שמיד כאשר הרה"ק מזידיטשוב אמר דברים הנ"ל שיעשה פאטיק מסחודניצא כל הבארות של נפט נשטפו במים וקראו לאינזיניערע [=מהנדסים] מומחים מובהקים מווינען ומבלגי' ולא יכלו לפעול כלום ע"כ נסע הר' שמואל ליב לפייס את הרבי מזידיטשוב והיה מנהגו שכ"פ שבא להרבי ישב תמיד מן הראשונים אצל השולחן וזאת הפעם הגבאי המקורב שב אותו באחרונה וכאשר בא הרבי אל השלחן ראה שר' שמואל ליב אינו יושב במקומו אמר בזה"ל "נו שמואל ליב וואס זיצט דו נישט אויף דיין אָרט"²² וחזר אל מקומו הראשון ובאמצע הסעודה כאשר שתה ר' שמואל ליב לחיים אל הרבי בכה מאד ונכנסו דמעות עיניו אל הכוס ושאל לו הרבי בלה"ז: "שמואל ליב וואס וויינסטו, ענה לו: רבי וואס זאלל איך נישט וויינען איך בין א מטופל מיט קינדער אין דער רבי האט גימאכט פֿון סחודניצא אַ פאטיק ווי וועל איך נעהמען פרנסה פאר די קינדער ע"ז השיב לו הרבי איך האב נישט גימיינט דיינע קינדער נאר דייך"²³ וכך הוה כל ימי ר' שמואל ליב לא היה נפט בסחודניצא וכאשר נפטר והלך לעולמו נפתחו כל מעיינות נפט והיו לבניו עושר גדול עפרות זהב ממש.

הק' אליעזר מלבוב

כאשר שמעתי נסע הר' שמואל ליב אחר הפיוס אל הרבי מטשורקוב זצ"ל בחזרה.

²¹ תרגום: "אני אהפוך את סחודניצא לנחל מים."

²² תרגום: "נו, שמואל לייב, מדוע אינך יושב במקומך?"

²³ תרגום: "שמואל לייב, למה אתה בוכה?" ענה לו "רבי, וכי איך לא אבכה? הרי אני מטופל בילדים, והרבי עשה מסחודניצא נהר. מאין אקח פרנסה לילדים?" ע"ז השיב לו הרבי "לא התכוונתי לילדיך, אלא רק לך."

הרב הקדוש ר' לוי יצחק זצ"ל מבארדיטשוב בעל קדושת לוי איחר פ"א בתפילת מוסף של ר"ה עד כמו שעה קודם מנחה והיה לאנ"ש פליאה נשגבה ובלילה אחר כל התפילות ישב הרה"ק וסיפר לאנשיו מדוע התאחר כ"כ תפלת המוסף כי ראה שהיה מסך המבדיל בין ישראל לאביהם שבשמים והמתין עד שיוסר המסך וכך סיפר הסיבה של הסרת המסך: (ידוע שאצל הצאר במדינת רוסיה היו עובדים יהודים בצבא שנים רבות והיה חוק בממשלת הצאר להרשות להתפלל לכל אנשיו הצבא כ"א לאמונה שלו כי במלכותו היה אמונות שונות. ותמיד הם היו מתיראים מאיזה מהפכה בממשלתו ע"כ היו רוצים דוקא שיתפלל כ"א כי לא היו סובלים אנשים הולכי קדימה) וכך סיפר הרה"ק: דארט אין ווייטען סטעפ האבין זיך היינט פארזאמעלט יודישע זעלנער צו דאווינען אין פאר תפלת מוסף איז צו-געגאנגען איין זעלנער צום שלחן און ער האט אַ קלאפ גיגעבין מ'זאלל זיין שטיל ער וויל זאגין אַ פאר ווערטער פֿאר מוסף, און ער האט אזוי גיזאגט: רבנו של עולם וואס פרעג מיר אונז נאך דיר וואס האבין מיר מורא פאר דיר וועסט אונז מאכין זעלנער ביי פאָניען, דו האסט אונז שוין גימאכט פאר זעלנער—וועסט אונז חלילה וחס געבין טרפות צי עסען, מיר עסען טרפות – וועסט אונז אוועק נעהמען פֿון אונזערע ווייבער און קינדער, די האסט אינז שוין פֿון זיי אוועקגענוממען, רבנו של עולם וואס פֿרעגין מיר נאך דיר וואס האבין מיר מורא פֿאר דיר – אַז מיר וועללען היי-יאהר שטאַרבין הלואי, הלואי דאך רבנו של עולם זעהסט דאך אונז פרעג נישט נאך דיר צו דאך זאגין מיר יתגדל ויתקדש שמה רבא²⁴ וע"ז סיים הרה"ק. מיד כאשר גמר בעל הצבא את הדברים הוסרה מסך המבדיל ואז התפללנו מוסף. הק' אליעזר מלבוב.

²⁴ תרגום: שם, בערבה הרחוקה, התאספו היום חיילים יהודים להתפלל. ולפני תפילת מוסף, ניגש חייל אחד אל השולחן, דפק עליו כדי שישתקו, ואמר כך: 'ריבנו של עולם! מה אנחנו מבקשים ממך? ממה יש לנו עוד לפחוד ממך? שתעשה אותנו חיילים? הרי כבר עשית אותנו חיילים! שתיתן לנו, חס ושלו, לאכול טריפות? הרי אנחנו כבר אוכלים טריפות! שתיקח אותנו מנשותינו וילדינו? הרי כבר לקחת אותנו מהם! ריבנו של עולם, מה לנו ולהקשיב לך, מה לנו ולפחוד ממך? שמא נמות השנה? הלוואי! הלוואי! ובכל זאת, ריבנו של עולם, אתה הרי רואה – למרות שאין מבקשים ממך דבר, אנחנו עדיין אומרים 'יתגדל ויתקדש שמה רבא!'"

הרב הקדוש מוה"ר ר' אברהם יהושע העשל זצ"ל מאפטא ישב פ"א בחג השבועות ואמר בתורתו כתוב במגלת רות "הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך" ואמר פירוש הדברים דהנה איתא במסכת ב"ב דף צ"א עמוד א' אבצן זה בועז ומאה ועשרים משתאות עשה בועז לבניו שנאמר ויהי לו שלשים בנים ושלשם בנות ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו ובכולן לא זימן את מנוח אמר כודנא עקרה במאי פרעא לו (רש"י, במאי פרעא לו, אין לו בנים שיזמין לו לסעודתן) תאנא וכולן מתו בחייו, מטעם שלא זימן את מנוח לסעודתן²⁵ ובמדרש רות איתא ג"כ שרות לא רצתה לקחת את בועז לאישה אמרה שכול זה (קובר את בניו) אינו רוצה ע"ז השיבה לה נעמי הלא אבקש לך מנוח אני אזמין את מנוח לסעודך ממילא אשר יטב לך ותהיה לך בנים חיים וקיימים.

הק' אליעזר מלבוב.

²⁵ תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צא עמוד א

אמר רבה בר רב הונא אמר רב: אבצן זה בעז. מאי קמ"ל? כי אידך דרבה בר רב הונא, דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, שנאמר: ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכולן לא זימן את מנוח, אמר: כודנא עקרה במאי פרעא לי. תאנא: וכולן מתו בחייו. והיינו דאמרי אינשי: בחייו דילדת שיתין, שיתין למה ליה? איכפל ואוליד חד דמשיתין זריז.

בכפר ספרין הסמוך לבאריסלוב בגליציה היה גר ה"ר אייזיק אביהם של חמשה קדושי עליון הם המה: הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב זצ"ל, הרה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל, הרה"ק ר' בעריש מזידיטשוב זצ"ל, הרה"ק ר' סנדר מקאמארנא זצ"ל, והרה"ק ר' ליפא זצ"ל וידוע שאמם קודם פטירתה אמר "במסלה נעלה" ז"א ראשי תיבות משמות בניו "במסלה" והר"ה ר' אייזיק הנ"ל היה נוסע תמיד אל הרה"ק החוזה מלובלין זצ"ל ובניו הקדושים כשהיו עוד קטנים היו לומדים אצל מלמד אחד בסיחודניצא הסמוך לכפר ספרין ושם היה גר גביר אחד ר' שלמה ליב ז"ל אשר ג"כ היה נוסע אל החוזה מלובלין זצ"ל והגביר החסיד ר' שלמה ליב שכר את המלמד בשביל בניו ובשביל בני הר' ר' אייזיק והיו הקטנים הללו לומדים תמיד ביחד. ותמיד היה שואל ר' שלמה ליב את הר' ר' אייזיק מדוע בני אינם יכולים ללמוד ובניך לומדים היטב מאד אני משלם שכירות להמלמד בשביל כל הילדים וגם הוא סמוך על שולחני ואני נותן כל ההצטרפות ולסוף בניך זוכרים מה שלמדים ובני לא יכולים כלל. ע"ז השיב לו הר' אייזיק ז"ל אתה שואל כהוגן אבל אין לי מה להשיב לך ואי"ד [=ואם ירצה ה'] כשנהיה בלובלין אצל הרבי תשאול את הרבי את השאלה הזאת, כשהי' בלובלין והגישו הפתקאות שכח ר' שלמה ליב לשאול זאת והר' אייזיק הזכירו כשהי' אצל הפתח והקריב אל החוזה ז"ל ושאלו השאלה ע"ז שאל לו החוזה אפשר אתה לא משלם לו כראוי, ואפשר אין לו חדר מיוחד וההצטרפות כדבעי ע"ז השיב לו ר' שלמה ליב שיש להמלמד כל טוב אצלו וגם משלם לו שכירות הרבה ע"כ ענה הרה"ק החוזה בזה"ל: "נו וועלען מיר יעצט זאגין ריינעם רוח הקודש, בשעת די פארהערסט דיינע קינדער אום שבת שטייט דער מלמד אונטער דער טהיר און הערט זיך צי, צי די קינדער קענען ער האט אבער מורא יעדעס מאל אויב זיי וועלען נישט קענען וועסטו איהם אויפזאגין פין מלומדת ביסטו דאך איהם מונע פון עונג שבת דורכדעם קענען דיינע קינדער נישט.²⁶

²⁶ תרגום: ובכן, נאמר לכם כעת ברוח הקודש גלויה: בשעה שאתה בוחן את בניך בשבת, עומד המלמד מאחורי הדלת ומאזין לראות אם הילדים יודעים את החומר. אלא שבכל פעם הוא חרד שמא אם לא ידעו, תפטר אותו ממשורת המלמד. נמצא שאתה מונע ממנו את עונג השבת, ובשל כך בניך אינם מצליחים בלימודם.

ומזה המעשה צוה הר' שלמה ליב לבניו ולנכדיו (הם משפחה גדולה באקענראטה בגליציה) שלא לבחון את הבנים בשבתות כמנהג העולם.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' אברהם מסוכטשוב זצ"ל (הוא הגאון הגדול בעהח"ס אבני נזר) פ"א בא לפניו בקובלנא אחד מאנשיו על איזה משומד ר"ל ותוך השיחים הזכיר את שמו של המשומד ואמר האיש עליו ימח שמו (כמנהג העולם) ע"ז השיב לו הרבי מסוכטשוב אתה יודע שבדברים הללו ימח שמו שאתה אומר אתה עובר על דברי תורה דהנה הדין הוא בישראל מומר שמת בלא בנים אשתו לא נפטרת בלא חליצה וזקוקה ליבם והדין של יבום בתורה הוא מטעם שלא ימחה שמו מישראל כמאמר הכתוב א"כ כשאתה אומר ימח שמו אתה עובר על דבר הכתוב בתורה.
הק' אליעזר מלבוב.

הרב הגה"ק ר' אשר זצ"ל אבד"ק נאָראָל היה חתן (מזיווג שני) הרב הגה"ק מהר"מ מטיקטין זצ"ל (אבי הרה"ק מוה"ר צבי מטשורטקוב זצ"ל ואבי אביהם של אחים הקדושים ר"ר שמעלקא זצ"ל מניקולסבורג והפלאה זצ"ל) ונולדה להם בת וכאשר הגיעה לפרקה נסע הה"ג ר' אשר ז"ל אל הישיבה של הה"ק ר"ר שמעלקא לשיניווא (כי מקודם היה ר' שמעלקא רב בק"ק שיניווא) לבחור לו חתן לבתו, ובהישיבה של ר"ר שמעלקא היו שני בחורים מופלאים בתורה ושניהם שמם דוד אחד היה חריף והשני בקי, להבקי היו קוראים דוד הגדול ולהחריף דוד הקטן. והר"ר אשר ז"ל בחר לו את דוד הקטן וכאשר בא לביתו וסיפר לאשתו שבחר את דוד הקטן לחתן לבתו בכתה מאד והתמרמרה בטענתה שלא תסכים להשידוך וסיפרה לבעלה כי פ"א בהיותה בשיניווא אצל בן אחיה ר"ר שמעלקא, שמעה וראתה את ר"ר שמעלקא יושב וישן ראשו על ידו אצל השולחן וכאשר הגביה ראשו מעל ידו אמר בזה"ל: דוד! קטן נתתיך בגוים ע"כ לא יכולה להסכים להשידוך. אבל הוא לא השגיח עליו כלל ועשו החתונה לאחר זמן מה נפטר הרב ר' אשר ז"ל והיה חתנו דוד רוצה שיקבלו אותו לרב בנאראל אבל בני עירו מיאנו בזה והלך משם ונתקבל לרב בעיר קראסנאבראד אבל מיד כאשר נתקבל לרב התחיל לשתות משקים המשכרים ונעשה שיכור גדול עד שבני עירו העבירו אותו מרבנות ונסע לעיר הבירה ווארשא ושם ר"ל השתמד עצמו וגם להלאה שתה כשיכורים, בינתיים כאשר היה עוד בקראסניבראד נולד להם בן ואשתו הצעיר כאשר בעלה נסעה ממנה לווארשא חזרה לבית אמה עם הילד לנאראל, כל העיר וסביבותיה רעשו מהמעשה הזאת כי שמעו מהנעשה עמו בווארשא. והיה שם בנאראל איש פשוט אחד גיבור חיל ואמר להרבנית שבתה האומללה תסע עמו לווארשא וגם תקח עמה שלש מאות שיין והוא ישתדל אצל המשומד שיתן לה גט פיטורין. וכך היתה האשה הצעירה נסעה עמו לווארשא ואחר איזה ימים האיש מנאראל מצא את המשומד ונכנס עמו בדברים שיגרש את אשתו.

והקשיב למשמעתו בתנאי שיתנו לו אלף שיין וגם התחייבות על הכתב מאשתו שלאחר שתתגדל את הילד תתנה לו, האיש הפשוט נשא ונתן עמו כמה ימים והשווה ביניהם שהמשומד יקבל שלש מאות שיין עם כתב אודות הילד האשה הצעירה לא רצתה ליתן מעותי' בשביל הגט ומכש"כ כתב התחייבות בעד הילד אבל האיש הגבור הפציר אותה והבטיח לה שמיד אחר הגט יהיה לה בחזרה המעות והכתב. כאשר באו לידי גמר השווה ביניהם שהאישה תתן המעות והכתב להרב שמה אשר יסדר להם הגט, האשה כן עשתה ולאחר איזה ימים גירשה המשומד ובא אצל הרב שיתן לו השלישית הרב לא היה יכול לעכב א"ז ונתן לו. אבל האיש הפשוט קיים הבטחתו והלך עם המשומד לבית המשקאות ונתן לו כ"כ משקה לשתות ונשתכר כ"כ עד שלא היה יודע בין טוב לרע ואז גנב האיש ממנו השלש מאות שיין עם הכתב והחזיר אותם להאשה ונסעו מיד בחזרה לעיר נאראל, לאחר איזה זמן מת הילד ר"ל והאשה האומללה נשאה לחייט אחד ונולד להם בן אשר כל הקדושים העידו עליו שהיה קדוש מרחם אמו והוא היה הרב הקדוש מוה"ר אשר ישעיה זצ"ל חתן הרה"ק ר' נפתלי זצ"ל מראפשיץ. אשר נקרא שמו על שם אבי אמו זצ"ל.

הק' אליעזר מלבוב.

הרב הגדול ר' ליבוש פויזנער ז"ל כאשר נתקבל לרב בעיר ווארשא אחרי פטירתו של הגאון בעל חמדת שלמה ר' זלמן ליפשיץ ז"ל פתח הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל את החלון מחדרו וכך אמר: וויי לך, ווי לך, עיר ווארשא, דו האסט פאלוירין אַ שיינעם רב און דו האסט פארלוירין אַ שיינעם בעל הבית,²⁷ כי הרב בעל חמדת שלמה היה מפורסם לגאון וגדול והרב ר' ליבוש פויזנר בהיותו בעל הבית היה יפה וחשוב מאד אבל לא לרב במקומו של ב' חמדת שלמה ע"כ התאונן החידושי הרי"ם את הדברים הנ"ל. -

הק' אליעזר מלבוב.

הרב הה"ק ב' חידושי הרי"ם זצ"ל היה רגיל תמיד לחזור על המאמר ששמע מהרה"ק ב' אוהב ישראל זצ"ל על החתונה באוסטילא אשר היה שמה בתור משולח מרבו הה"ק ר"ר בונם זצ"ל מפרשיסחא ותוכן המאמר הוא מה שאנו אומרים בשחרית של שבת בברכת יוצר אור החרוז לאל אשר שבת מכל המעשים. ובאמצע החרוז "לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו" מאי הוא "לפיכך" הא מקודם זה אומר בעל החרוז ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לד' מאי שייך לומר אח"כ לפיכך יפארו וכו'. ואמר הרה"ק מאפטא הפשט האמת והנכון שכמו שכל הברואים משבחים להשי"ת כן גם השבת בעצמו משבח להקב"ה וזהו הטעם "לפיכך" כי הפייטן מונה גדולת השבת ואמר אח"כ שיום השביעי (בעצמו) משבח ואומר להקב"ה ע"כ שייך אח"כ לומר לפיכך יפארו ויברכו לאל כל יצוריו.

הק' אליעזר מלבוב.

²⁷ תרגום: אוי לך, אוי לך, עיר ורשה, איבדת רב נאה ואיבדת בעל בית נאה.

הרה"ק ר' בונם זצ"ל מפרשיסחא תלמידו של יוד הקדוש הנהיג שיטה אחרת מרבו, וחסידי לובלין וקאזניץ נחלקו עליו ובראשם הי' הרה"ק ר' שמעון דייטש מאדערבערג זצ"ל תלמידו של הרה"ק המגיד מקאזניץ והרבי מלובלין זצ"ל ובשנת תקפ"ו היה החתונה המפורסמת של נכדיהם הקדושים הרה"ק ר' אברהם יהושע העשל זצ"ל מאפטא עם הרה"ק ר' יוסף זצ"ל בנו של הרה"ק ר' מרדכי מנישחזא והחתונה הי' בעיר אוסטילא מקום מושבו של הרה"ק ר' יוסף ז"ל, כל הצדיקים והחסידים מפולין היו אז על החתונה ושעמתי אומרים שהיה שמה שמונים צדיקים מיט ווייסע זיידענע בעקישעס²⁸ הרבי בונם ג"כ רצה לנסוע על החתונה כי אמר שמפני כל הצדיקים לא צריך לתרץ שיטתו הנחלקת משיטתם רק מפני סבא קדישא (הוא הגאה"ק בעל אוהב ישראל) מפניו הוא מתירא ע"כ כאשר נודע להם שעל החתונה הזאת יתועדו כל הצדיקים ומאחורי הפרגוד שמעו כי הצדיקים הללו רוצים להחליט אז ששיטת רבי ר' בונם לא ישרה בעיניהם וגם רוצים לאסור להתחתן עם חסידי פרשיסחא גלל כן רצה רבי ר' בונם לנסוע שמה כדי להראות התנהגותו אשר גם זאת היא משיטת בעש"ט ז"ל אבל הרה"ק ר' מענדל זצ"ל מקאצק תלמידו לא הניחו לנסוע ונתוכחו הרבה בזה ר"ר בונם אמר שיסע והרבי מקאצק הפציר בו שלא ייסע ובאחרונה כשראה הרבי מקאצק שהרבי ר' בונם לא משגיח על דבריו אמר לו שבשעה שהוא ישב על העגלה לנסוע לאוסטילא הוא ישכב לארץ בפני הסוסים ולא יניחם להלוך וטוב לו יותר שידרכו הסוסים את גופו על אשר הרבי ר' בונם יסע על החתונה וכאשר הרבי ר' בונם שמע זאת מנע א"ע מלנסוע, אבל אמר לתלמידו הרבי מקאצק אני אומר לך שבפני הסבא קדישא צריכים אנו לתרץ שיטתנו ומפניו אני מתירא ע"כ החליטו ביניהם שישלחו שלשה אנשים מחסידי פרשיסחא על החתונה האחד יהיה למדן ובחרו בהרה"ק ר' יצחק מאיר זצ"ל מווארשא (הוא הגאה"ק בעל חידושי הרי"ם) והשני יהיה חסיד ובחרו בהחסיד ר' אליעזר הירש גראבאוויצער והשלישי יהיה בעל הבית ונבחר להם ר' ישכר ר' מפולטוסק חתן בערקעס המפורסם מווארשא.

²⁸ תרגום: עם קפוטות משי לבנות.

וכאשר על החתונה מאוסטילא התועדו יחד כל הצדיקים והיה יושבים להתייעץ מה לעשות עם פרשיסחא פתאום קפץ על השולחן החסיד ר' אליעזר הירש גראבאוויצער ועמד על השולחן בפני מקומו של הרה"ק מאפטא ופתח את מלבושיו וקרע את הכתונת שלו וגלה את לבו ואמר אל הרה"ק מאפטא בזה"ל: אפטער רב איהר קאנט דאך ליינען אויף דעם האַרץ איז שוין פערציג יאהר נישט גיווען קיין הרהור עבירה זעהט איהר דאס הייסט אַ פרשיסחער חסיד, ע"ז ענה הרב מאפטא ופנה לכל המסובים בזה"ל: נעמט אַוועק דעם עזות פנים פֿון טיש ארופ.²⁹ ומיד חטפו אותו החסידים מעל השולחן ורצו להכותו אבל הוא ברח החוצה והם אחריו עד אשר עבר את הנהר שהולך שם בעיר אוסטליא ובדרך זה ניצל מפניהם. (אומרים על החסיד הנ"ל שאחר מעשה זאת לא הוציא שנתו ר"ל) ואח"כ אמר הרב מאפטא שעל כל שערות לבו, כל שער ושער הוא מלא עזות. (החידושי הרי"ם זצ"ל חרה אפו מאד על החסיד הנ"ל כי לא דיבר אתו מקודם ולא אמר לו כלום שיעשה מעשה כזאת) אחר ההתועדות הזמין הרה"ק מאפטא זצ"ל את הרה"ק ר' ירחמיאל זצ"ל בנו של היוד הקדוש מפרשיסחא לחדרו ושאל אותו שיאמר לו איך היה מתנהג הרבי ר' בונם אצל אביו היוד הקדוש ענה לו הרה"ק ר' ירחמיאל זצ"ל בזה"ל: וואס פרעגט איהר, ער איז גיווען ביי מיין טאטען דאס שפיצעל פֿון האַרץ.³⁰ , הרב מאפטא כאשר שמע זאת הלך אל ההתועדות של הצדיקים ואמר שאחרי דבריו של הרה"ק הרבי ר' זצ"ל מפרשיסחא אין לנו עוד מה להתייעץ אודות שיטת ר"ר בונם והסגיר את האסיפה ולא דיברו עוד מזה.

הק' אליעזר מלבוב.

המעשה הזאת עם הנוסח הנ"ל הוא נכונה כי שמעתי מחתני תלמיד בעל חידושי הרים זצ"ל התלמיד שמע מרבו מעשה הנ"ל וסיפר אותה לחתנו.

²⁹ תרגום: רבי, ביכולתך ודאי לקרוא על לבי, כי זה ארבעים שנה תמימות לא עלה בו הרהור חטא. ראו, זוהי דרכו של חסיד פשיסחא! על כך ענה הרב מאפטא ופנה לכל המסובים בזה הלשון: "קחו מכאן את בעל העזות פנים הזה מעל השולחן!"

³⁰ תרגום: מה יש לשאול? הוא היה הדבר הכי יקר [=מילולית: חוד הלב] לאבא שלי.

האשה הגבירה הצדיקת מרת טעמערל בערגעס ע"ה בעיר ווארשא היתה מפורסמת בצדקתה והיתה מחזקת מממונה כל הצדיקים והחסידים מפולין, וידוע שהרבי ר' בונם היה פקיד בנכסיה ביערות שהיה לה וגם הרב ר' ליבוש פויזנר היה פקיד שלה לפניו ישבו על כסא הרבנות בעיר ווארשא. בעלה של האשה מרת טעמערל היה שמו בערקע והיה מפורסם לבעל צדקה נפלא והיה מפורסם כשהיה המהפכה אז בפולין ונהרגו הרבה יהודים ר"ל ע"י הקאזאקין ימ"ש ור' בערקע הנ"ל היה קרוב למלכות והיה לו מגינים מהממשלה שלא יעשו לו כלום והלך ר' בערקע והעמיד בחצרו חביות גדולות עם רובעלס כסף מלאים ואמר להקאזאקין בשביל יהודי חי אם תביאו לי אני נותן שתי רובל כסף ובשביל יהודי מת רובל אחת (כי היה רוצה שהנהרגים יובלו לקבר ישראל) ובדרך זה הציל הרבה נפשות ממיתה ר"ל. פ"א היו רואים התלמידי וחסידי קאזניץ שהה"ק המגיד צחק בשעת תפלת שמו"ע אחר תפלתו פנה אל חסידיו ג"כ בשחוק על פניו ואמר להם בזה"ל: בערקע איז געשטארבין און איך האב יעצט גיזעהן ווי מ'האט עהם גלייך גיפיהרט אין גן-עדן אריין מיטין העמד און די שטיוול און די הויזען.³¹ ושחק מאד, ואמר המגיד עליו בשביל הצדקה שעשה כל ימיו לא היה לו שום דו"ח והובילו אותו ישר לגן-עדן אע"פ שהיה איש פשוט. - האשה הגבירה הנ"ל עשתה פ"א חתונה שלא מבניה והזמינה הרבה צדיקים על החתונה וגם הרה"ק ר' משה אליקים בריעה זצ"ל בנו של הרה"ק המגיד מקאזניץ נסע על החתונה ונתודע להרה"ק בעל החידושי הרי"ם זצ"ל שרבו ר' משה מקאזניץ יהיה שם והיה מתירא שר' ליבוש פויזנר אשר היה אז רב בק"ק ווארשא יקנתר את הרבי ר' משה בפלפולים של תורה כי הרה"ק ר' משה בנו של המגיד זצ"ל בעהמ"ח ס' באר משה הסתיר דרכיו בלימודו התורה כל ימיו והיה גאון נפלא רק המתנגדים לא הבינו זאת וחשבו שהוא לא יודע ללמוד, ע"כ רצה הרה"ק חידושי הרי"ם

³¹ תרגום: בערקע נפטר, ובדיוק ראיתי איך שלקחו אותו ישר לגן עדן, כמו שהוא, עם החולצה, המגפיים והמכנסיים עליו.

להיות ג"כ על החתונה שלא להניח את הרב ר' ליבוש פויזנר שיקנתר את רבו הקדוש מוה"ר משה ז"ל והיה לו מניעות הרבה ועיכובים גדולים עד שבא על החתונה וכאשר בא שמה אמר החידושי הרי"ם לרבו שהוא ישמשו והוא יהיה הגבאי שלו בעת היותו על החתונה ובשעת הסעודה כאשר הרה"ק ר' משה נטל ידיו שאל לו הר' ליבוש איזה שאלה בהלכות נט"י (והחידושי הרי"ם היה אצלו כי עמד מאחוריו ולא זז מאצלו כדרך המשמש) ע"ז ענה את הר' ליבוש הרי"ם ז"ל ואמר לו באמת לא יפה שהרב מווארשא ישאל את הרבי כ"כ שאלה אין זו שאלה כלל והשיב לו הכל אח"כ באמצע הסעודה עוד שאלו איזה הלכות ובכל פעם ענה וסתר החידושי הרי"ם את שאלותיו ומאמריו. אחר החתונה עמד הרה"ק ר' משה ז"ל ונשקו על ראשו של הרי"ם ז"ל ואמר לו הלשון החיתני. והרה"ק הרי"ם ז"ל נסע אז כבר לפרשיסחא וידוע הקפידא של הרה"ק ר' משה על הרי"ם כאשר מתו בניו ר"ל ובכל זאת משום כבודו של הרה"ק ר' משה נסע על החתונה (והחפיש) [והתחפש] עצמו למשמש.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' צבי הירש זצ"ל מזידיטשוב היה פ"א בלבוב אצל בעל קצות החושן ז"ל והתוכח עמו הרבה בש"ס ופוסקים והגאון בקצה"ח התפלא מאד מלימודו של הרה"ק מזידיטשוב מחריפתו ובקיאתו ולפני פרידתו ממנו שאל אותו הקצה"ח מדוע התחילו דרכי החסידות מימות הבעש"ט ז"ל הלא הבעש"ט הלך ונהג הכל בשיטת האר"י הקדוש ז"ל ולמה לא התחילה החסידות בימי האר"י ז"ל ע"ז השיב לו הרבי מזידיטשוב דהנה כך איתא במדרש על התורה שניתנה ע"י משה רבינו ע"ה. ומאמר המדרש כך הוא "ראוי היה שתינתן תורה בימי אברהם אבינו ע"ה אלא את הכל יפה בעתו עשה הקב"ה ונתן התורה ע"י משה רבינו ע"ה ודו"ק.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' פיבוש זצ"ל מהיבנוב היה מתלמידי הרבי מלובלין זצ"ל והיה גם הבעל תפילה אצל החוזה בימי ר"ה ויוה"כ והיה מתפלל תמיד בדבקות עצומה ובהתלהבות גדולה כ"כ עד שהרבה פעמים קרה שהתעלף בשעת תפילתו ופ"א בימים נוראים התפלל שחרית לפני העמוד וכאשר התחיל לזמר "המלך" ברח מהעמוד ע"י החלון לחוץ והחוזה הרגיש בזה ולא ענה דבר וכל המתפללים עמדו והשקיפו על החוזה מה יאמר בזה אחר כמה רגעים הרב הה"ק ר' פיבוש התישב ובא בחזרה אל העמוד והתחיל לזמר הלאה "יושב על כסא רם ונשא" אחר התפילה שאל אותו הרבי ז"ל מפני מה ברח מהעמוד השיב לו ר' פיבוש ז"ל שבשעת שהתחיל לזמר המלך הזכיר א"ע הגמרא (מסכת גיטין נו.) אי מלכא אנא עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי. – ופ"א בש"ק בשעת התפילה בעת אמרו נשמת כל חי אצל העמוד נתעלף ולא יכלו להקיצו עוד. – וזאת היתה הסתלקותו.

הק' אליעזר מלבוב.

סיפר הרה"ק ר' ישכר דוב זצ"ל מבעלזא אשר הרה"ק רבי מאטילע טשארניבולער זצ"ל היה לו משמש בקודש חלבנא וכל דבר שעשה שאל את חלבנא אם הוא נכון ופ"א הזדמן שהרה"ק מוה"ר אברהם יהושע העשל מאפטא זצ"ל בא להעיר אשר גם הרה"ק מטשארנאביל בא שמה ושאל הרה"ק מטשארנאבל את חלבנא אם ילך לקבל פניו של הרה"ק מאפטא והשיב לו חלבנא שאל ילך כי מן הנכון שהה"ק מאפטא יבוא מקודם אליו השיב לו הרה"ק אתה יודע שהה"ק מאפטא הוא גאון גדול בתורה וענה חלבנא אם כן ילך הרבי אליו ושאל הרה"ק את משמשו ואנחנו לא לומדים תורה ע"ז השיב לו אני לא רואה שהרבי ילמוד ע"ז ענה לו הרה"ק מטשארנאביל איך אנחנו יכולים ללמוד אם כשאני עומד בבוקר ואומר מודה אני לפניך ומחשב אני בעצמי מי הוא "אני" ומי הוא "לפניך" אני עסוק בזה כל היום ואין לי פנאי ללמוד.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' הירשלי זצ"ל מזידיטשוב אמר פ"א בדרך הלצה לחתנו הרה"ק ר' יהודא הירש מראזלא זצ"ל בשעה שנתקבל לאב"ד בעיר ראזלא היה חום גדול כ"כ אין לשער והיו מצטערים הרבה אמר הרה"ק הנ"ל לחתנו דימיתי כי עכשיו בשעה שנעשית רב יתקרר קצת שאל לו חתנו הטעם, השיב לו דהנה איתא בגמרא כל דיין שדן דין אמת לאמיתו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית ואמרו חכז"ל קדירה דבי שותפי לא קרירא ולא חמימא ולכן מן הנכון שיתקרר החום.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' יהושע זצ"ל מבעלזא היה ב"פ אצל הרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל מצאנז וביום אשר הרב מבעלזא הודיע שיבוא לצאנז היה אצל הרב דברי חיים שמחה גדולה ובא אל בית התבשיל ועמד על האסקופה ואמר להנשים שידעו שהים יבוא אליו רב גדול מלך ישראל ושיבשלו מאכלים טובים כראוי לסדר לפני מלך ישראל וכאשר הרב מבעלזא בא לביתו והיה שם נער קטן כבן שש-שבע נכד הרב מצאנז (הוא הרה"ק ר' אהרן הלברשטאם הי"ד אבד"ק ביאלא בן ה"ר יוסף בן בנו של הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זצ"ל) אשר נתגדל אצל הרב מצאנז והיו דרכיו של הנער אם אמר לו אחד מהחסידים שמו היה אומר לו פסוק מתנ"ך המתחיל ומסיים באותיות משמו והיה מופלא מאד והרב מצאנז אהב אותו למאוד. והרב מצאנז סיפר להרב מבעלזא מנכדו הנ"ל שאומר פסוקים אמר לו הרב מבעלזא להנער שגם בשבילו יאמר איזה פסוק שאל הנער להרב מה שמו אמר לו יהושע ע"ז אמר לו איזה פסוק ונתכרכמו פניו של הרב מבעלזא וכאשר ראה זאת הרב מצאנז הכה לנער על ראשו (כ"כ בחביבות) ואמר לו האם אין לך פסוק אחר בשביל מחותנינו ענה הנער ואמר "ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע" ושחקו פניו של הרב מבעלזא ונתן לו אדום זהב לימים אחרי פטירת הרב מצאנז והנער נתגדל והיה רב ואב"ד בק"ק ביאלא נסע פעם ראשונה להסתופף בצל הרב מבעלזא הנ"ל והכיר אותו הרב ושאל אותו אתה הוא אהרן נכד הרב מצאנז ויפחד הר"ר אהרן וזכר בלבו את הפסוק לא טוב שאמר אז להרב בהיותו נער בצאנז אבל מיד אחרי שאלו אם הוא אהרן אמר לו הרב מבעלזא בפנים שוחקות אין לי שום קפידא לאו כלום הוא.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' יחיאל מאיר אמר זצ"ל מגאסטאנין תלמיד הרה"ק מקאצק ר' ר' מענדל זצ"ל אחרי פטירת רבו מקאצק נסע להרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל מצאנז ובכל פעם שהיה בצאנז רצה לקיים שימוש תלמידי חכמים וביקש את המשמש של הרב מצאנז שכאשר יבוא הרב לחדרו וישב על כסאו יניח אותו להניח את כסא הקטן תחת רגליו של הרב ובעבור זה יתן לו בקבוק יין טוב (כיסע) [כשיסע] לביתו. ופ"א רצה הרב מצאנז לעשן את הלולקע וקרא להמשמש שיתן לו אש והרה"ק מגוסטנין שמע זאת רץ הוא בעצמו אל בית התבשיל לקדם את המשמש וחטף גחלת בוערת מהתנור ליתן אש להרב מצאנז ונכוו ידיו.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק מוה"ר יעקלי מנאואמינסק זצ"ל לפני הסתלקותו חלה והובילו אותו משפחתו לעיר הבירה
ווארשא לרפאותו לאחר ששה שבועות בא בחזרה הביתה בריא וחזק כמקדם והנה הרב' חזר
לפני ש"ק לבית ובשבת התפלל בעצמו כמנהגו וישב בסעודות אצל השולחן ובסעודה שלישית
התחילו כל אנ"ש אשר היו אצלו לפחוד מאד כי כאשר בא להזמירות ואמר מזמור לדוד ד' רועי
לא אחסר, אמר כמו מאה פעמים בהתלהות עצומה "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה
עמדי" ואח"כ כאשר בא להזמר יצוה צור חסדו כאשר אמר הדברים "נדחים קובץ" אמר כי כל מה
ששולחים האדם על זה העולם הוא רק בשביל לאסוף ולקבץ את הנשמות הנדחות וגם זאת
בהתלהבות וברוב פחד חזר ואמר כמו ארבעים-חמישים פעמים ולא נשאר עוד רוח באיש אשר
שמעו ממנו הדברים אלה כי ידעו שעכשיו נולד ח"ו מאומה אבל אח"ז עוד ישב אצל השלחן
והחסידיים היו מזמרים והוא אמר תורה ובירך ברכת המזון וכאשר גמר את בהמ"ז ואמר ד' יברך
את עמו בשלום הניח ראשו על ידו וסמכה על השלחן כמו לישן ולאחר שתי שעות כאשר ראו
שאינו עומד הגישו אליו וראו שכבר נפטר והלך לעולמו. זאת סיפר לי אחד מחסידי גור אשר היה
לומד אז בישיבתו בנאואמינסק.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' שלמה לוצקער זצ"ל היה תלמידו ושאר בשרו של המגיד הקדוש ר"ר בער זצ"ל ממעזריטש ולפעמים חתם עצמו בשם תלמידו וש"ב. הוא היה גר בלוצק והיה לו אח בעיר סקאהל בגליצי ושמו ר' מרדכי והיה עושר גדול וכאשר נפטר אחיו בימי עלומי' והשאיר אחריו בנים קטנים דרשה אלמנתו של ר' מרדכי מאחי בעלה הרה"ק ר' שלמה שיבוא לגור בסיקאהל כדי שילמוד וישגיח על בניה והיא נתן כל הצטרותו וכן עשה וברבות הימים נודע לאנשי עיר סיקאהל מגדולתו וקדושתו של הרה"ק מוה"ר שלמה זצ"ל ונתמנה למגיד בעירם, והיה לו בן יחיד ושמו ר' בעריש זצ"ל אשר היה רב ואב"ד בעיר אלעסק והאריך ימים מאד ולר' בעריש אלעסקער הנ"ל היה בן אשר היה חתן הרה"ק מוה"ר אלעזר זצ"ל בן הרה"ק מוה"ר שלו"ל זצ"ל מבעלזא. ופ"א כאשר ביקר הרה"ק מוה"ר יהושע זצ"ל מבעלזא את הרב הרה"ק מנאראל אמר לו מה שהעולם אומרים שלכך לא נתמנה הרב ר' שלמה לוצקער ולא נסמך להיות רבי מפורסם כמו שאר תלמידי רבי ר' בער ז"ל מפני שהיה לו קפידא מהרה"ק מוה"ר מרדכי זצ"ל מנישחיצא, אין הדבר כן רק אשתו הייתה א' בייזע מגידקע.³² והיא גרמה לו.

הק' אליעזר מלבוב.

³² תרגום: רק אשתו הייתה אישה קשה.

סיפר החידושי הרי"ם ז"ל לבן אחיו ותלמידו הרב מוה"ר אברהם זצ"ל מוואוידיסלב. אשר הרב הגאון ר' יעקב ז"ל מליסא ב' חוות דעת לא חסר יום אחד אתו שלא ילמוד שיעור עיון לתלמידיו והרה"ג ב' חוות דעת היה בא כ"פ לווארשא ובכ"פ שבא היה מאספים אליו לומדים הרבה והי' אומר לפניהם שיעור עיון והרה"ק החידושי הרי"ם ז"ל היה ג"כ הולך לשיעור והיה אז בן שש עשרה שנים והיה מנהגו שהיה יושב באחרונה אצל השיעור כי היה הצעיר מן הלומדים ופ"א שאל איזה קושיא להחבר היושב אצלו ושכנו מסר הקושיא לחברו עד שבאת הקושיא לפני הרב ב' חוות דעת ושאל הרה"ג החוות דעת מי הקשה הקושיא הזאת והראו לו על האברך הצעיר וקרא לו שישב אצלו כי הפליא מאד מאד את קושיתו החריפה, ואמר עליו שהוא יניק וחכים, אחר הלימוד כשהלכו כל הלומדים שאל הגאון החו"ד את הרי"ם ז"ל שישאר אצלו. ושאל לו אח"כ בינו לבין עצמו אם הוא חסיד ולא יזהר רבי הוא נוסע והשיב לו שהוא נוסע להרבי ר' בונם זצ"ל לפרישסחא וסיפר לו החוות דעת כי פעם אחת הזדמן עם שני חסידים מסטרעליסק בפונדק אחד וראה שאכלו חצי אוז מטוגנת קודם התפילה. והיה הדבר זר בעיניו ולא אמר להם כלום רק חשב וראה מה יעשו הלאה, אח"ז ראה שעמדו להתפלל והיו מתפללים בהתלהבות עצומה כ"כ עד שאמר כי הי' כדאי לאכול קודם התפילה להתפלל אח"כ בטוב והי' אומר להרי"ם ז"ל כי אם הי' יודע שיתפלל בהתלהבות ובכוונה כמו החסידים הנ"ל היה ג"כ אוכל חצי אוז קודם התפילה.

הק' אליעזר מלבוב.

בעיר לובלין הי' איש אחד שבכל ערב שבת היה חולק מסרקות במרחץ ואמר עליו הרה"ק החוזה זצ"ל הלשון "יהי חלקו עמו" וכאשר שמע זאת הרב הגאון ר' עזריאל זצ"ל (אייזערנער קאפף)³³ שהיה אז הרב ואב"ד דק' לובלין שחק, ואמר דהנה איתא אצל דוד המלך ע"ה כשנכנס לבית המרחץ וראה עצמו ערום בלא מצות חלשה דעתו היה יכול לחלק מסרקות אם הוא מהמצות שגדולה כ"כ. וכאשר סיפרו זאת להחוזה ז"ל שהרב שחק ע"ז והביא ראיה מהגמרא ענה החוזה ז"ל חידוש גדול על גאון כזה (אדם קשה כברזל) שנתעלמה ממנו משנה שלימה שאסור לרחוץ עם המלך ביחד.

הק' אליעזר מלבוב.

בספר "זרע קודש" מהה"ק ר' נפתלי זצ"ל מראפשיץ מובא כ"פ שאמר הרה"ק וכשהייתי בדחן
בנערותי הייתי מתפלל שהזוג יעלה יפה. שמעתי פרוש הדברים כי ידוע שהשם יוד, ה' עולה
במספרו כ"ו והשם א"ד עולה ס"ה בסך הכל הוא צ"א כמנין אמן והנה איתא בכתבי האר"י ז"ל
שלעתידי יהיה השם הוי' יוד ה' יהיה בגימטריא שלשים א"כ יהיה השני שמות ב"ה בסך הכל
צ"ה וידוע ששני השמות הנ"ל הם הזיוג ע"כ היה מתפלל הרה"ק מראפשיץ ז"ל שהזיוג יעלה יפה
שהוא במספרו צ"ה דהיינו שתהיה הגאולה בקרוב.³⁴
הק' אליעזר מלבוב.

*והאר"י ז"ל אמר ע"ז פירוש הפסוק והיה ביום ההוא "יהי" "ד" "ו" ודו"ק.

עוד אמר הרב מראפשיץ ז"ל מדוע מנה בעל ההגדה בארבעה בנים אחד חכם ואחד רשע ואחד
תם וכו' מדוע מונה התם אחרי הרשע הרי התם הוא איש ירא וכשר והיה מן הנכון שהרשע יהיה
נמנה באחרונה ע"ז אמר הרב ז"ל שהתם הוא שוטה והרשע הוא פקח והשוטה אפילו אם הוא
ירא שמים לא כלום הוא כי הרשע ברגע אחת אם ירהר בתשובה יהיה ירא שמים יותר גדול
מהתם כי הוא פקח ע"כ עשה להפיקח דין קדימה אעפ"י שהוא רשע, וידוע כמה הרב הנ"ל ז"ל
היה שונא את השוטים.
הק' אליעזר מלבוב.

34

**ראה ספר זרע קודש השלם, כרך א', בראשית-שמות, (מכון הדרת חן, אשדוד, תשס"ט) עמ' רי"ט-ר"כ (מספר
אילה שלוחה על פרשת וירא):**

...ולכן הבטיחו הקב"ה ואברהם היו יהיה לגוי גדול, שבזה רמז לו שיומשך האהבה והתשוקה עד ביאת המשיח, שאז
יהיה הצירוף של שם הקדוש י"ה י"ה כידוע מ"ש על פסוק ביום ההוא יהיה ה' אחד (זכריה יד, ט), וזה היה כוונתי
בימי חורפי כשהייתי בדחן על החתונות ואמרתי להחתן וכלה
שיהא הזיווג עולה יפה, היה כוונתי שיאריכו ימים עד ביאת המשיח שאז יהיה הזיווג של שני השמות יהי"ה אדנ"י
עולה צ"ה כמנין יפה.

וראה ספר זרע קודש השלם, כרך א', בראשית-שמות, (מכון הדרת חן, אשדוד, תשס"ט) עמ' נא-נב

עין זרע קודש פרשת וירא ד"ה גם עוד: גם עוד רומז לנו הכתוב בר"ת מתיבות יושב פתח האוהל היא יפה, ע"ד
שאמרו רבותי ז"ל מאי האי דאמרו אינשי כשמזווגים ומתחתנים איש ואשה אומרים שהזיווג יהיה עולה יפה, ולהבין
איזה מקום יהיה עולה, ומאי הלשון הזה שיהיה עולה יפה. ופירשו כי כלל העבדות לייחד קוב"ה ושכינתה, בחינת
יחוד שמות הויה ואדני שהצדיקים מייחדים במעשיהם הטובים. והנה כתוב בספרים שלעתידי יהיה משם הויה אותיות
יהיה, שהו' תהיה יו"ד וזה ביום ההוא יהיה ד' אחד (זכריה יד, ט) כי עתה הוא"ו הוא הצינור להשפיע לעומק העולם
כי עד עתה אנחנו בעומק, וצריך הצינור הראשון להשפיע עלינו, אבל לעתיד לא תצטרך הוא"ו להתארך כל כך כי
יהיה לבחינת כנסת ישראל עליה, ויהיה מהו' ג"כ יו"ד, ויהיה מהויה יהיה, ונמצא יהיה יחוד קוב"ה ושכינתה, יהיה
אדני גימטריא יפה, ולכן אומרים הזיווג יהיה עולה יפה, שהזיווג הזה של איש ואשה מעורר הזיווג העליון, לקרב
ביאת משיחנו, ויהיה זיווג יהיה אדני גימטריא מספר יפה.

וראה ספר זרע קודש השלם, כרך ג', מועדים, (מכון הדרת חן, אשדוד, תשס"ט) עמ' תט"ו-תט"ז

רביד הזהב חיי שרה ד"ה ברש"י
ברש"י אמר ר' אחא יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים כו' נ"ל ע"ד צחות ע"פ ששמעתי מפה קדוש אדומ"ו
הרב הקדוש מראפשיץ ז"ע היה אומר בזה"ל כשהיה בימי חורפו בדחן על החתונה ואמר שהזיווג יהיה עולה יפה
כדרך העולם, היה כוונתי שהזוג שלע"ע היחוד הויה"ו ואד"ני עולה צ"א. ולעתידי ב"ב יהיה שם הקודש יהי"ה כמ"ש
ביום ההוא יהיה ה' ר"ל ששם הויה יהיה
יהי"ה כמ"ש השל"ה הקדוש, ויהיה היחוד יהי"ה אד"ני בגי' יפ"ה והוא היחוד השלם עכד"ק.

הרה"ק ר' אברהם יעקב זצ"ל מסאדיגורא אמר פ"א פירוש הגמרא בברכות מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו והקשה הגמרא מזמור לדוד בברחו קינה לדוד מיבעי ליה³⁵ והקשה הרה"ק האם מצינו בכל התהלים איזה קפיטל שיתחיל בלשון קינה לדוד ומאי קושיית הגמרא הא על כל הצרות שהיה לו לדוד לא אמר שום קינה ותירץ הרה"ק פשט קושיית הגמרא הא לא זה מזמור לדוד אשר ברח מפני אבשלום בנו רק קינה ע"כ היה קשה להגמרא מפני מה אמר דוד מזמור היה די שיאמר זה הקפיטל בלא תיבת מזמור רק יתחיל בלשון לדוד בברחו וכמו כן יש הרבה מזמורים בתהלים שמתחילים כן. וקושיית הגמרא הוא כך מזמור לדוד וכו' קינה הוא זאת ולא מזמור לדוד מבעי ליה.

הק' אליעזר מלבוב.

³⁵ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ז עמוד ב

ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: קשה תרבות רעה בתוך ביתו של אדם יותר ממלחמת גוג ומגוג, שנאמר: מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, וכתוב בתריה: ה' מה רבו צרי רבים קמים עלי; ואילו גבי מלחמת גוג ומגוג כתיב: למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק, ואילו מה רבו צרי לא כתיב. מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו, מזמור לדוד? קינה לדוד מיבעי ליה! אמר רבי שמעון בן אבישלום: משל למה הדבר דומה? - לאדם שיצא עליו שטר חוב, קודם שפרעו היה עצב, לאחר שפרעו שמח - אף כן דוד, כיון שאמר לו הקדוש ברוך הוא הנני מקים עליך רעה מביתך - היה עצב, אמר: שמא עבד או ממזר הוא דלא חייס עלי. כיון דחזא דאבשלום הוא שמח, משום הכי אמר מזמור.

הבעש"ט זצ"ל ביקר ב' או ג' פעמים את הגאון הגדול בעל נודע ביהודה זצ"ל כי היה קרוב עם אשתו של הגאון זצ"ל ואמר הבעש"ט על הנודע ביהודה בזה"ל: אויף דעם הויכען דארען שווארצין יוד'ס תורה שטייט אַ דריטל וועלט:³⁶ ובכל פעם שבא אליו, הנודע ביהודה קיבל אותו בסבר פנים יפות וישב עמו בשיחה וכאשר ראה הבעש"ט זצ"ל שהגאון מפסיק מלימודו על ידו הפסיק מלבקרו. ופ"א כשישב בעש"ט אצל השולחן ביחד עם הגאון זצ"ל באת אשה אחת בשאלה עם איזה עוף ואמר הגאון להבעש"ט שהוא יורה השאלה ענה לו הבעש"ט שהוא אינו רואה רוח טהרה על העוף הזה. ולקח הנודע ביהודה לראות את השאלה ופסק "כשר" אחרי חצי שעה והם יושבים עוד אצל השולחן באת עוה"פ האשה שהיתה כבר עם זה העוף בעצמו כי מצאה איזה שאלה על הבני מעיים והגישה את הבני מעיים לפני הגאון זצ"ל והורה "טריפה". כשהלכה האשה פנה הגאון הנודע ביהודה להבעש"ט ואמר לו כי עכשיו נתרצה לו גמרא חמורה דהנה איתא בגמרא עתידה תורה שתשתכח מישראל, מאי היא, תבוא אשה עם ככר של תרומה לביהמ"ד ותשאל שרץ שנגע בככר זה אם הככר טמא או טהור,³⁷ ואמר לו הגאון שכל ימיו הי' לו קשה הגמרא למה נאמר שתבוא אשה עם הככר לביהמ"ד והי' די לומר שאם ח"ו תשתכח תורה מישראל שתבוא אשה בשאלה זאת לביהמ"ד ולא היו יודעים להשיב לה למה נצרכה להביא הככר עמה ועכשיו כששמע מהבעש"ט זה הפסק שאינו רואה על העוף רוח טהרה הכל מתורץ, כי עתידה תורה שתשתכח ולא יהי' יודעים ללמוד כי יהי' חסידים ויהיה להם רוח הקודש ובלא ככר של תרומה וגם בלא העוף לא יהי' יודעים להורות ע"ז מוכרחים יהיה להביא הככר לביהמ"ד לראות אם שורה עליו רוח טהרה.

הק' אליעזר מלבוב.

³⁶ תרגום: תורתו של אותו יהודי רם וצנום, בעל חזות כהה, מקיימת שליש עולם.

³⁷ תלמוד בבלי מסכת שבת דף קלח עמוד ב

תנו רבנן: כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו: עתידה תורה שתשתכח מישראל, שנאמר הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמע את דברי ה', וכתוב ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו. דבר ה' - זו הלכה, דבר ה' - זה הקץ, דבר ה' - זו נבואה. ומאי ישוטטו לבקש את דבר ה' - אמרו: עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא, ואין מבין.

סיפר הרה"ק ר' יהודא צבי זצ"ל מראזלא שהוא קיים כבוד אב ואם עוד במעי אמו. והמעשה שהיה כך היה כי לאביו הרה"ק ר' משה זצ"ל מסאמבור היה הולך ובא איש אחד בקובלנא כל פעם שיש לו בת בוגרת שהגיע כבר לפרקה ואין באפשרות לעשות עמה איזה שידוך כי היא מכוערת ביותר וגם הוא איש עני מאד ואין לו מעות ליתן נדוניה עבודה וכל שידוך שמציעים לפניו מיד אם רואים אותה בורחים ממנה והאיש הנ"ל הרבה לבוא לפני הרה"ק הנ"ל בקובלנא זאת ובפעם האחרונה כשהרבה האיש הנ"ל להתמרמר לפניו אמר הרה"ק שהוא ישא אותה אם אבי' ירצה וכן היה הרה"ק ר' משה זצ"ל נשא אותה ואחר שבעה חדשים אחר החתונה באו לה חבלי לידה והי' כל העיר מתרננה עליה בשם רע, וגם בא הדבר לאזניו של בעלה הקדוש אבל הוא הכירה שהיא אישה כשרה ונכנס לחדרה ואמר כך אני גוזר על העובר שיעכב עוד חדשים בבטן אמו והפסיקו החבלי לידה ולתשעה חדשים נולד לה בן והוא היה הרה"ק ר' יהודא מראזלא וכשנתגדל נתודע המעשה הנ"ל וע"ז אמר שהוא קיים כבוד אב בעודו במעי אמו.
הק' אליעזר מלבוב.

על הרבי ר' הירש זצ"ל מרימונו היו אומרים שהיה תופס כירה חמה בשעת תפילתו כי מרוב התלהבתו בתפילה היה כ"כ מופשט מגשמיותו שלא היה יודע ולא הרגיש הכוונה שבאת לו ע"י טלטול התנור החם. ושמעתי מאיש ששמע מהרה"ק ר' יחזקאל זצ"ל משיניווא (אשר נסע הרבה להרבי ר' הירש) ושאלו את הרב משיניווא אם הוא יודע מזה הנ"ל ואמר שזה אינו יודע רק סיפר שתי מעשיות מהרבי ר' הירש זצ"ל שהוא ראה בעצמו. בשבת אחת בשעת תפילת נשמת כל חי נשברה לו עצם אחת מהחליות שבשדרתו, ופ"ש בשבת אחת היה וקרה שהרבי ר' הירש היה חולה וחתנו לא היה מניחו שילך למטה לביהמ"ד להתפלל (הרבי היה גר בעליה והביהמ"ד היה למטה) ובעת שהלכו ב"ב לביהמ"ד סגר חתנו במפתח את הדלת למען לא יוכל הרבי לצאת להתפלל כי היו יודעים שלא יהיה יוכל להתאפק שלא לבוא לביהמ"ד. והנה באמצע התפילה כל העולם משתוממים ורואים את הרבי והיה לפלא אחר גמר התפילה סיפר ר' הירש כי כאשר סגר חתנו את הדלת בעדו היה מוסכם אתו שילך דרך החלון לביהמ"ד ופתח את החלון ורצה לילך (בדרך נס) אבל מקודם שדרך רגלו על אסקופת החלון חשב בעצמו למה להטריח את המלאך שיעשה לו נס אפשר הדלת יפתח בלא מפתח וכך היה כשהגיש אל הדלת ראה שהדלת פתוחה. ע"כ היה לו באפשרות לבוא לביהמ"ד.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' שלום זצ"ל מבעלזא אמר פ"א בדרך הלצה לפרש דברי התרגום על הפסוק בפרשת בלק נאום הגבר שתום העין. ותרגום שתום העין דשפיר חזי. פירוש התרגום הוא כמו שקורין לעור סגי נהור והתרגום מפרש זאת בלשון נקיה. והקשה הרה"ק זצ"ל אם התורה מדברת בלשון זה מה יש להתרגום ליזהר לדבר בלשון נקיה יותר מהתורה הקדושה, ואמר הרה"ק ז"ל הלא יש לתמוה על בלעם שראה מחזה שדי כאשר נאמר עלי' אשר מחזה שדי יחזה כי היה טמא ונתעב בכל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו ואיך יכול לראות כל החזיון הזה, וזאת מפרש התרגום שהתורה אמרה שתום העין א"כ בעין זה לא עשה שום עבירה ובעין זה ראה כל החזיונות. א"כ שפיר מתרגם דשפיר חזי כ"ז אמר ע"ד הלצה.

ובדרך החסידות אמר דהנה ידוע שעין נקרא ההשגחה ואצל בני-אדם יש ארבע בחינות אדם, אנוש, איש, גבר, - גבר הוא המדרגה התחתונה שההשגחה הוא סתומה ח"ו ואין מי שישגיח עלינו, ופירוש הוא כך: נאום הגבר (אשר היו בבחינת גבר) שתום העין שההשגחה הוא סתומה ח"ו ואין מי שישגיח עלינו, נאום שומע אמרי אל ומחזה וכו' מי שמאמין בכל הדברים "נפל" אפי' הוא נופל ממדרגתו אומר וגלוי עינים שההשגחה הוא גלויה.

הק' אליעזר מלבוב.

סיפר הרה"צ ר' אלתר זצ"ל מוואלבראָם ששמע פ"א מפ"ק של הרה"ק ב' דברי חיים מצאנז שאמר שהוא שליח מן נשמים לדבר קשות על בני הה"ק מסאדיגורא (כידוע המחלוקת שהיתה) ושוב פ"א שמע ממנו שאמר מה בכך שאני מדבר על נכדי הה"ק רבי ר' בער זצ"ל ויענשו אותי עבור זה שאלך לגיהנום כי בשביל זה אני לא מתירא כי גם שם יש בורא כל העולמים ואמר כ"פ אח"כ גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. ואמר אח"כ בזה"ל: א כפרה טויזענד חיים'ס איידער ס'זאלל חלילה וחס אוועקגעריקט ווערען איין קוצו של יוד פין די הייליגע תורה.³⁸ הק' אליעזר מלבוב.

³⁸ תרגום: החיים שלי ושל עוד אלף כמוני יהיו כפרה, העיקר שלא יזוז, חס ושלום, קוצו של יו"ד מהתורה הקדושה."

הרבי ר' מאיר"ל זצ"ל מפרעמישלאן שמע פ"א אשר איזה מתנגד מבזה אותו על הנהגותיו וסדר
עבודתו והמתנגד התחיל להוכיח אותו בפניו בכמה דברים כ"כ עד שיצא מפיו הפסוק (מלכים ב'
ט' פסוק כ') כי בשגעון ינהג. הרה"ק השיבו בנחת מסתמא לא ראה התרגום על פסוק זה
שמתרגם (?) "ארי בחוכמתו ינהג" ודו"ק.-

/

בניח

הק' אליעזר מלבוב.

הרבי מקאצק הרה"ק ר' מענדל זצ"ל אמר פ"א לחסידיו בזה"ל: איך פערלאנג פון אייך נישט מעהר, נור פון זיך נישט ארויס צוקוקען, און יענעם נישט אריין קוקען, און זיך נישט מיינען. ובעת פטירתו הספיד אותו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ל ואמר עליו הפסוק הצדיק אבד ואין איש שם על לב פירוש אותו בזה"ל: עס איז נישטא קיינער ער זאלל אריין ברענגען אין הארץ אריין.³⁹ הק' אליעזר מלבוב.

³⁹ תרגום: הרה"ק ר' מענדל זצ"ל אמר פעם אחת לחסידיו בזה הלשון: "איני דורש מכם יותר, אלא שלא להביט החוצה מעצמכם, ושלא להביט פנימה אל הזולת, ושלא להחזיק מעצמכם". ובעת פטירתו הספיד אותו הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ל ואמר עליו את הפסוק "הצדיק אבד ואין איש שם על לב", ופירש אותו בזה הלשון: "אין עוד איש שיוכל להכניס [דברים] אל תוך הלב".

לפני הרה"ק רבי ר' זושא זצ"ל מאניפאלי בא איש אחד וסיפר לו אשר אביו ע"ה אשר כבר הלך לעולמו בא אליו כ"פ בחלום הלילה וביקש מאתו שימיר דתו ר"ל ואביו הי' ירא את ד' תמיד ע"כ יש לו מהחלומות צער גדול ויסורים, ויעץ לו הרה"ק ר' זושא זצ"ל שילך על קבר אביו אפשר ימצא שמה דבר מתועב וכן היה כי הלך על קברו וחפש ומצא שם מטבע אחת עם שתי וערב ופנה את המטבע משם ואח"כ בא אצלו אביו עוה"פ בחלום ונתן לו תודה ע"ז. כאשר סיפרו לפני הגר"א זצ"ל את המעשה הנ"ל אמר לאנשיו שאין זה שום מופת כי המעשה הנ"ל מובא בירושלמי רק תמוה הוא מאין לרבי לידע מעשיות מירושלמי הלא הוא לא למד מעולם. וכאשר נתודע זאת להרבי ר' זושא זצ"ל אמר שאמת הוא שמעולם לא ראה את הירושלמי רק ממקור זה שהירושלמי מביא המעשה הנ"ל ג"כ הוא יודע.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק החידושי הרי"ם ז"ל אמר פ"א הטעם למנהג העולם כשהחתן עולה לתורה בשבת קודם חתונתו משליכים עליו אגוזים, שקדים ומיני מתוקה, הוא מפני דאיתא בגמרא (קידושין דף כט:.) רחיים בצוארו ויעסוק בתורה ובפרקי אבות אמרו כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ (הוא עול הפרנסה) וזהו מראים להחתן שמשליכים עליו דוקא בעת עלייתו לתורה, כי כשיקבל עליו עול תורה יזדמן לו פרנסתו בנקל, כמו עכשו שבא לו בנקל.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' נפתלי זצ"ל מראפשיץ כשהיה עוד נער קטן שאל אותו מתנגד אחד ואמר לו שנותן לו א' רייניש שיאמר לו ווי וואוינט ג-ט [= איפה שוכן הקב"ה] וע"ז השיב לו הרב מראפשיץ שהוא יתן לו ב' רייניש והוא יאמר לו ווי ג-ט וואוינט נישט [= איפה הקב"ה לא שוכן].
דוגמא לזה אמר פ"א הרבי מקאצק זצ"ל ג-ט וואוינט דארט ווי מ'לאזט איהם אריין [הקב"ה שוכן היכן שנותנים לו להיכנס].

הק' אליעזר מלבוב.

בישיבת הגאון בעל נודע ביהודה ז"ל היה המנהג שתלמידי הישיבה היו אוכלים אצל בעלי בתים בשבתות והיה מנהגם ששיירו מכל מאכל שנתנו להם פ"א בא בעה"ב אחד להרב ב' הנודע ביהודה בקובלנא על הבחור שאוכל אצלו בש"ק שהוא לא משייר כלום ואוכל הכל מה שנותנים לפניו ע"ז השיב לו הגאון ז"ל במילתא דבדיחותא ואמר לו דהנה איתא בגמרא (מסכת חולין דף ז' עמוד ב') דחמורו של רבי פנחס בן יאיר לא אכלה דבר שאינו מעושר והקשה הגאון ז"ל מדוע לא אכלה ממ"נ אם ידעה שהשעורים אינם מעושרים וידעה ההלכה שצריכים לעשר הוה לה ג"כ לדעת ההלכה במעשר, נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר, א"כ למה לא אכלה, רק יש לתרץ באופן זה כי החמורה יראה שאם יראו שתשייר ממה שנתנו לפניו יתנו לה בפעם האחרת יותר מעט מבעכשיו וכך בכ"פ יתנו לה פחות. כן הוא המעשה עם הבחור שאוכל אצלך. -
הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק רבי ר' בונם ז"ל מפרשיסחא בא פ"א אל הרה"ק ר' פישל סטריקאווער זצ"ל וסיפר לו הרה"ק ר' פישל שמאיזה זמן הוא לא מקבל עוד קוויטלך עם בקשות מטעם שפ"א בא אליו איש עני מאד עם בקשתו על פרנסה ויעץ לו שיקנה לאטערי-צעטיל [=כרטיס הגרלה] ועי"כ יזכה בגורל ויהיה לא הרבה מעות והסוף היה שהעני ההוא לא זכה בגורל וגם איבד המעות ע"כ גמר בדעתו שלא לקבל קוויטלך. ע"ז אמר לו הרבי ר' בונם, הנה איתא בגמרא (כתובות דף קג:) צדיק גוזר והקב"ה מקיים ובתנא דבי אליהו נאמר וגם בנוסח צדוק הדין "מי יאמר לו מה תעשה" א"כ היא סתירה לגמרא הנ"ל רק התירוץ הוא כי באמת הקב"ה מקיים מה שהצדיק גוזר רק עצות מהצדיק הקב"ה לא שואל וזהו מי יאמר לו מה תעשה קאי על העצות ונתרצה הרה"ק ר' פישל לדבריו'.

הק' אליעזר מלבוב.

שמעתי מספרים שפ"א בא איש עני עם מבוקשו על הפרנסה לפני הרה"ק ר' דוד משה זצ"ל מטשורטקוב ויעץ לו הרבי ז"ל שיהיה תמיד בשמחה והוא סגולה לפרנסה ושאל אותו האיש העני האיך הוא יכול להיות שמח אם הוא רואה שאין לו כלום וביתו ריקם מכל וע"ז השיב לו הרבי ז"ל בזה"ל וואס טהוט מען דען נישט אלעס וועגען פרנסה.⁴⁰

⁴⁰ תרגום: האם לא עושים הכל בשביל פרנסה?

הרה"ק ר' חנוך זצ"ל מאלכסנדר תלמידו של הרבי מקאצק זצ"ל אמר פ"א שענין המדה של איני יודע הוא גדול מאד וג"כ הוא תכלית הידיעה, ולמד לשונך לומר איני יודע וכדומה וע"כ פרה אדומה היא חוקה והיא בכלל איני יודע ולכך תוכל לכפר על החטא הגדול, העגל" וע"י ענין אינו יודע יוכל אדם להושע בכ"ט. וסיפר מעשה ע"ז כי בשנים קדמוניות עמדו הגוים תמיד על הויכוח עם גדולי עמינו ופ"א הזמינו רב אחד לעמוד על הויכוח עם איזה בישוף והרב היה מתירא מאד כי לא יכול לעמוד בתוכחתו וגזר תענית על עדתו ואמרו תהלים וכדומה בתפלה לפני השי"ת כי לא יבוש הרב, והשוו הגוים עם היהודים להבדיל כי מי שלא ידע להשיב על שאלת חברו יתיזו את ראשו. אין חילוק הרב או הכומר ר"ל. והיו מתפחדים מאד אבל לפני זמן המוגבל בא אליהם איש פשוט אחד וביקש את הרב שירשה לו שהוא ילך להתוכח עם הכומר הרב נעתר לבקשתו וכן היה בעת המוגבל עלה האיש הפשוט על הבימה ושאל את הבישוף שיאמר לו את הפרוש של "איני יודע" ועני לו הבישוף בלשון אשכנזי איך ווייס נישט ונעשה נס כשהגוים שמעו מפיו של הבישוף שמשיב איך ווייס נישט דחפנו מעל הבימה והיהודים יצאו נוצחים, אח"כ שאל הרב להאיש וכי איך עלה על דעתך בשטות כזה להתוכח עם הכומר והית מתחייב בנפשך. ענה לו האיש כי הוא קורא בכל שבת בספר "צאינה וראינה" ושם קרא את תיבות איני יודע והצאינה וראינה לא יודע פירשו כי שם קרא בפרוש איך ווייס נישט ואם הבעל צאינה וראינה לא ידע הפירוש היה מובטח שכומר נבזה מסתמא ג"כ לא ידע וע"כ נכנס להויכוח.

הק' אליעזר מלבוב.

הרה"ק ר' שלו' זצ"ל מבעלזא אמר פ"א פירוש המדרש והמכילתא בחג השבועות כשנתן הקב"ה התורה לישראל אמרו המלאכים לפני הקב"ה תנה הודך על השמים אמר להם כתוב בה שאסור לאכול בשר בחלב ואתמול אכלתם בשר בחלב אצל אברהם והקשה הרה"ק ז"ל הא בתורה כתוב להיפוך שאכלו תחילה חלב ואח"כ בשר וזהו מותר כי כתוב: ויקח חמאה וחלב ובן הבקר אשר עשה ויתן לפניהם וכו' ותירץ הוא ז"ל כי מאיזה טעם אסור לאכול תחלה בשר ואח"כ חלב הוא מטעם כדאיתא בזוהר ובכתבי האר"י ז"ל שבשר הוא דין וחלב הוא רחמים והדין הוא מפסקת רבותינו ז"ל תתאה גבר ע"כ אם אוכל תחלה בשר גוברים ח"ו הדינים על הרחמים זהו הדין של תתאה גבר הוא דוקא אצלינו שאנחנו על הארץ אבל אצל המלאכים שהם בשמים אצלם הוא רק עילאה גבר. א"כ אם הם אכלו בתחילה חלב ואח"כ בשר (וגבר עילאה אצלם) ע"כ מתורץ שאצלם הוא בשר בחלב.

אח"כ אמר עוד לתרץ קושיא חמורה מהמדרש דהנה איתא שבשעת מתן תורה בעשרת הדברות על כל דבור אמרו ישראל הן או לאו. דהיינו על מצות עשה אמרו הן ועל מצות לא תעשה אמרו לאו. והקשה הרה"ק ז"ל א"כ מה ענו ישראל על דבור ראשון הלא איתא בגמרא אנכי ולא יהיה לך בדיבור אחד נאמרו ומה היו יכולים לאמר, אם יאמרו הן יהיה משמע ח"ו על לא תעשה ואם יאמרו לאו יהיה משמע ח"ו על דבור ראשון. ואמר הרה"ק ז"ל שעל דבור הא' אמרו ישראל ד' אחד כי לא ידעו מה להשיב והביא ראיה מהזמירות של שבת בהחרוז ובאו כולם בברית יחד נעשה ונשמע אמרו כאחד "ופתחו" (דיקא) וענו ד' אחד, כי אמר הרה"ק ז"ל שלא נמצא בספרים זאת ד' אחד רק התיבות מוסבות על הדיבור הראשון.

הק' אליעזר מלבוב.